NĂM THỨ MƯỜI – SỐ THỨ 1702 MỖI SỐ : 0$02 NGÀY THỨ HAI 20 NOVEMBRE 1922

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

	Indochine	Chine, Siam, Japon	Autres pays étrangers	Amérique	
Một năm. .	6$00	6$90	6$30	6$30	6$60	9$00
Các tăng-phụ	»	8. 00	8. 00	8. 00	9. 00	»
Sáu tháng. .	3. 00	3. 50	3. 20	3. 20	3. 30	4. 50
Ba tháng. .	1. 50	1. 75	1. 60	1. 60	1. 65	2. 25
Một tháng. .	0. 50	0. 60	0. 55	0. 55	0. 60	0. 75

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique : TRUNG BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES

Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 m 065 de large.

Une seule insertion. . . . . 0$30 le cm/
Par contrat annuel . . . . . 0$18 le cm/
Réclame dans le 4e page. . . 1$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants

Một điều nên chú-ý trong việc khai-khẩn đồn-điền

Mới rồi nhân có việc đi qua một cái đồn-điền kia ở trên trung-du, ký giả vốn thích xem xét về việc khai-khẩn, nên có nhờ người đưa đi thăm các ấp chơi. Mỗi khu độ giảm bảy trăm mẫu, lại có một ấp. Các bạn điền toàn là người trung-châu lên làm ăn cả. Người làm giảm ba mẫu, người làm mười lăm mẫu, cũng có người làm đến đôi ba chục mẫu. Người thì lĩnh trâu bộ của chủ, người thì tạu lấy trâu bò mà làm. Hoặc có nhà lên đây làm từ khi đồn điền mới mở, hoặc có nhà lên làm mới được ít lâu nay. Xem ra ruộng ở đây đất tốt, màu nhiêu; cái vị trí lại ở vào chỗ cao nên cái vạ lụt lội tuyệt không từng có : lại được sông ngòi cũng tiện, nên cái vạ hạn-hán cũng ít phải lo. Bởi vậy nhiều nhà lên đây làm ăn cũng chóng khá, lúc mới lên lưng vốn không có mấy đồng, mà ngày nay đã từng có thóc ăn thóc để. Cứ nghiệm cái cách họ ăn mặc cũng là các đồ ăn thức dùng trong nhà, thì cũng đủ biết rằng gia-tư họ cũng đã có bề được sung túc. Nhưng có một điều đáng lạ là họ làm ăn được khá giả như thế, mà nhà cửa họ ở vẫn tiều tụy lắm. Nhà cửa làm toàn bằng tre lợp ra, chỗ ăn chỗ nằm nom ra bề rạc sơ sài, tựa hồ một cái rạp cái trạm làm tạm-bợ trong khoảnh-khắc, sáng dựng rồi chiều lại phá đi vậy. Không nói chi những nhà mới đến, lưng vốn không có mấy đồng, cả đến các nhà ở đây từ ngày mới khai sơn phá thạch, ruộng làm kể mấy chục mẫu, trâu bò đến ba bốn con, mà nhà cửa phần nhiều cũng bẻ-rạc tối tỉnh như thế cả. Nhân tôi có hỏi một ông cụ già ở đây. Ông đáp : « Chúng tôi vẫn biết rằng dựng lấy cái nhà cho nữ tử thì ăn ở cũng được sướng thân mà trộm cắp cũng đỡ phải phòng giữ. Chẳng nói làm nhà cửa, phỏng thử làm được một cái chuồng trâu chắc chắn, thì đêm hôm cũng đỡ phải thức nhắc canh-phòng, lát được cái sân gạch cho nó sạch sẽ, thì vụ gặt hái đập thóc phơi lúa cũng được thảnh thơi đôi chút. Cứ kể ra trong hàng ấp đây có nhà giá làm nhà gạch cũng được, chứ chẳng phải làm nhà gỗ mà thôi, vì những nhà ấy trước khi lên đây làm ruộng, lưng vốn đem đi cũng được khí-khá. Nhưng không ai muốn bỏ tiền ra mà trang hoàng chỗ ăn chỗ ở, vì ở đây ruộng là ruộng của chủ, mình làm được năm nào thì hay năm ấy, chứ có chắc đâu làm được mãi mãi mà tính đường chôn rau cắt rốn ở đây ! » Đó là một câu chuyện của một nhà bạn điền tại một ấp kia, nhưng thiết tưởng các bạn điền tại nhiều đồn-điền khác trong óc tất cũng có một cái tư-tưởng như thế ấy.

Mà xét ra cho kỹ, thì họ nghĩ thế cũng phải. Ruộng đất là ruộng đất của chủ, chủ để làm năm nào thì hay năm ấy, chứ có chi là chắc ở được lâu mà bỏ tiền ra làm nhà làm cửa cho nó phí. Và việc chủ đuổi đi cũng là một việc thường, chứ không phải là việc lạ, vì biết đâu sang năm không có người đến xin nộp thuế nhiều hơn để cầu làm cho chủ, biết đâu chính mình lại không có điều vô ý làm mất lòng ông quản-lý đồn điền.... Đó toàn là những dịp có thể làm cho các bạn điền phải quày gánh bồng bế nhau đi, mà không biết đâu lường trước được. Vì vậy cái gì cũng tạm bợ cầu thả, gặp sao hay vậy, miễn là qua ngày qua tháng thì thôi, chứ không ai nghĩ đến việc tràng-cửu vĩnh-viễn cả. Cho nên chỗ đồn-điền chỉ là một chỗ tạm thời, hật đắc-dĩ trong lúng không có đất dung thân, người ta mới phải đem thân lên đây đọa ở đó, chứ không có ai có chí định lên đó mà sắm sửa điền-khí, cải-lương điền địa nữa, như vậy thì mong gì ruộng được tốt thóc được nhiều ! Người Tây thường có câu : *người làm sao đất làm vậy*, người có đem hết tâm-tư vào ruộng đất, thì ruộng đất mới sinh lợi được nhiều. Người làm ruộng chỉ biết cải lợi trước mắt hàng năm mà thôi, về sau hay đỗ thế nào trời kệ, thì ruộng nương tất cũng một ngày một bạc nhược đi, chứ không sao phì nhiêu lên được. Cái cách làm ruộng như vậy, thì không những cả người lĩnh-canh lẫn người điền-chủ đều bị thiệt thòi, mà nói rộng ra thì đến cả xã-hội cũng bị thụ hại lây vào đây nữa, vì tài-nguyên trong nước không khai phát được tận lợi, há chẳng phải là một việc hại chung đó ư ! Đó là một điều các nhà đồn điền nên chú ý, mà chính cũng là một nghĩa-vụ của các nhà đồn điền nên biết mà lo sự cải-lương lại vậy.

Ta đã nói cái hại là bởi các nhà bạn điền không có hy-vọng vĩnh-viễn mà nên những sự thiệt hại như kia. Vậy muốn bỏ cứu cái tình-tệ ấy, tất phải làm cho ai nấy làm ruộng đều có cái hy vọng vĩnh-viễn mới được. Chẳng được cái quyền truyền từ nhược tôn, thì cũng có cái hy vọng làm lụng ở đó cho mãn đời mãn kiếp mới được, có như vậy thì người ta mới đem hết tài hết lực ra mà cày cuốc, mà bón tưới, mà đắp bờ xẻ rãnh, mà lựa giống chọn màu ; khi thì làm ruộng để lấy lợi tức thì, lại có khi nuôi ruộng để lấy lợi về sau nữa, chỗ này thì trồng cây ăn xổi, năm nào lấy lợi năm ấy, chỗ kia thì trồng cây lâu ăn thay đổi cho ruộng đất nghỉ ngơi.

Muốn được như thế tưởng cũng không khó gì. Trước nhất là các chủ đồn điền nên cho các bạn điền lĩnh trưng từng hạn lâu năm một tí. Xưa nay các chủ điền thường cho trưng ruộng trong hạn một năm hay lâu lắm là vài ba năm. Cho trưng hạn ngắn như thế thì các chủ điền được lợi rằng cứ mỗi hạn lại có thể tăng thuế lên được, hoặc mỗi hạn có ai trưng giá cao hơn, thì lại cất ruộng cho người khác được. Vẫn biết rằng có của cho thuê ai cũng muốn thu được nhiều lợi, đó là một cái thường tình. Nhưng nhà cửa cho thuê một khác, mà ruộng đất cho thuê lại một khác : Nhà cửa cho thuê thì người thuê chỉ được dùng mà thôi, chứ người đi thuê ruộng đất thì lại cần phải lấy lợi nữa, mà trong khi họ lấy lợi ở ruộng đất thì họ làm lợi thêm cho ruộng đất cũng có, mà họ làm hại thêm cho ruộng đất cũng không phải là không, trường các nhà đồn điền nên phải cân nhắc lợi hại ở đây mới được.

Ngoài cách ấy, lại còn một cách này nữa. Cách này có lẽ lại diệu hơn. Là các chủ đồn điền nên cho các nhà bạn điền có hy-vọng tạu lại ruộng đất ở nơi họ làm được. Đại khái như đất lệ riêng mà nhà bạn điền làm được lâu năm thì ai có thể mua được, chủ cũng nhượng lại cho họ ít nhiều. Họ có cái hy vọng sinh cơ lập nghiệp lâu dài ở đấy, thì họ mới vui lòng làm lụng mà không rắp tâm những sự nay ở mai đi. Ôi ! người làm ruộng còn yêu gì bằng yêu cái đất mình cày bừa bón tưới, hình như một nơi họ đã dầm thấm cái mồ-hôi nước mắt của họ vào đấy rồi, nên lòng sở ước của họ là chỉ muốn tạu được giảm ba sào một vài mẫu để lại cho con cháu về sau là hả lòng, vì nếu làm lụng dành nhịn khó nhọc hết một đời mà lại không sao có quyền sở-hữu một chút nào thì [illegible] cũng nên xem xét mọi lẽ ấy vậy.

LUẬN

ÂU-CHÂU ĐIỆN-TÍN

HAVAS

Paris, ngày 17 Novembre 1922

Ngạch Tư-pháp

M. Charronin được bổ quan tòa ở Saigon.

Tại cổ học hành lâm viện

Ông hội-trưởng Hàn lâm viện đọc diễn-văn ca-tụng công trạng M. Péri tại trường Bác-cổ Hanoi.

Tại hội-đồng Quốc-nghị cai-trị

Hội-đồng Quốc-nghị bãi những bản nghị-định năm 911 của quan Toàn-quyền tự quyền cho tăm viên chức được ký số thăng chức, và bổ-chức cho bảy viên khác.

Việc bảo cử nước Anh

Kết cục việc bảo cử Thứ dân nghị viện như sau này : Thế-cục : 343 Tự-do 57. — Quốc-gia tự do : 52. — Độc lập : 10. — Lao-động : 14. — M. Churchill không được trúng-cử.

Việc nước Thổ

Thổ hoàng cùng với con tên là Mahmed Ertogroul cùng đi một chiếc thiết giáp hạm nước Anh đến trốn ở đảo Malte. Thổ hoàng nói rằng tự mình không có thoái-vị, nhưng sự người ám sát nên phải trốn.

Việc nước Ý

M. Mussolini có bá các tại nghị viện nước Ý rằng cái chánh sách ngoại vụ của nước Ý là thực hành các hòa-nghị. Đồng-minh hiệt quốc phải đồng tâm hiệp lực với nhau như là một nước vậy. Tại cuộc hội nghị Lausanne nay mai các nước sẽ bảo-lĩnh sự tự do giao thông tại các cửa bể Đông-âu và bảo hộ quyền-lợi cho các nước Âu-châu.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 18 Novembre 1922

Hội-đồng Bồi-thường

Ngày hôm thứ sáu, hội-đồng Bồi-thường có hội-nghị hai ký về việc nước Đức phải nộp gỗ để dùng vào sự tu-phục. Còn các điều-khoản của Đức khởi nghị về việc bồ cứu cho tiền tệ được vững giá thì hoãn đến khi Đức lập xong tòa Nội-các mới sẽ bàn đến.

Cuộc hội-nghị của các quan thượng-thư Đồng-minh

M. Poincaré và M. Lord Curzon đã hội-nghị với M. Mussoli tại Thụy-sĩ ngày chủ-nhật.

Tại Thứ-dân nghị-viện

Ngày hôm thứ sáu tại Thứ-dân nghị-viện đã nghị-luận các lời chất-vấn về việc chính-trị.

Trong khi bàn về số chi thu về việc nông phố, quan nông-vụ thượng-thư có nói rằng đến cuối năm ngoái ruộng đất giồng giọt và bò ngựa chăn nuôi tăng số hơn trong năm 1918 nhiều và đã gần được bằng lúc trước buổi chiến-tranh.

Cuộc đấu-xảo Marseille

Hội-đồng thành-phố đầu phiếu xin hoãn việc đóng cửa cuộc đấu-xảo Marseille lại, nhưng hội chánh ủy-viên định đến hôm chủ-nhật này thì đóng cửa, vì các sở coi về cuộc đấu-xảo thuộc-địa có giấy hợp-đồng có kỳ hạn nhất định, nay để lâu thêm không được tiện.

Việc nước Thổ nhĩ-kỳ

Thổ-hoàng trốn lên một chiếc tuần dương-hạm nước Anh tên là Malaya. Tàu ấy đi ngay đến Melte.

Việc nước Ý

Nhiều ông nghị-viên có đăng những bài báo tán-dương bài diễn-văn của ông Mussolini.

Các báo nước Anh cũng hoan-nghênh M. Mussolini. Báo *Times* có nói : Đương lúc khó-khăn này, mà nước Ý có một cái chánh-phủ cương nghị quả quyết như thế thực là đáng mừng.

Việc nước Đức

M. Cano là người đương trù-tính lời Nội các mới được nhiều đảng hoan nghênh.

Việc Tây-bá-lợi-á

Ở thành Tchita là kinh-đô nước Viễn-đông Nga-la-tư cộng hòa quốc có nổi rằng nghị viện quyết định bãi chánh-phủ ấy đi mà nhượng đất cát cho chánh phủ Moscou.

Việc nước Trung-hoa

Báo *Le Temps* có nói rằng : vì có một viên tướng về đảng Tôn-dật-Tiên vận-động ở Phúc-kiến, nên tình hình ở đấy ngày nay rất nguy ngập. Việc ấy có lẽ thiệt hại cho quyền lợi liệt-quốc ở đấy, nên các viên lĩnh-sự nước Pháp, nước Anh và nước Ý đã trách các nhà quyền binh Trung-hoa. Hiện tàu chiến nước Anh tên là Holly Hoch đã đem một toán quân đến để bảo hộ ngân hàng ở Phúc-châu.

Thị-giá quốc-trái : 3 %. 59. 55. — 4 %. 1918 62,40. — 5 %. 1915 — 1916 75 60. 5 %. 1920 87 35 – 6 %. 1920 91,22

Bordeaux, ngày 19 Novembre 1922

Quan Clémenceau tại Hoa-kỳ

M. Georges Clémenceau đã tới New-York ngày 16 Novembre.

Việc nước Thổ-nhĩ-kỳ

Quan Toàn-quyền mới ở Constantinople, tên là Essard Bey quyết định cử duy trì nền chính-trị cũ, nhưng các ngạch cũng sẽ mở mang thêm ra.

Thổ-hoàng cũ lại đi trốn, thì Refet Pacha có hạ-lệnh cho quân đến đóng tại cung điện, và cấm-niêm các đồ-đạc ở đấy.

Theo như lời các viên chánh ủy viên [illegible] thì bản nghị-định bắt các nhà buôn phải ký quỹ toàn số thuế thương chánh về các hàng hóa qua vãng ở nước Thổ, gởi giá các nơi gốc hàng-hóa ấy.

Việc nước Hung-gia-lợi

Tại Hung-gia-lợi có đặt một hội-đồng để thương nghị về những người trú ở Hung gia-lợi tỏ ý muốn làm dân nước Serbes-Croates-Slovènes Hội-đồng định lấy một khu đất là 20.000 hectares ở bắc bộ xứ Batchka để chở những người ấy ở.

Anh với Pháp

Ngày hôm nay hồi 13 giờ M. Poincaré và Lord Curzon đã hội nghị để bàn về bể : ân và của nước Anh.

Bordeaux, ngày 20 Novembre 1922

Ngày kỷ-niệm bách chu niên ông Pasteur

Nhân dịp ngày kỷ-niệm bách-chu-niên ông Pasteur, sẽ tổ chức một cuộc quyên tiền để giáp các viên kế cứu về khoa học.

Việc nước Paraguay

Quân lính của chánh-phủ đã thắng được quân lính khởi loạn. Việc khởi-loạn có thể coi như là đã dẹp xong rồi

Việc nước Thổ nhĩ kỳ

Nghị-viện Angora đã dùng ba kỳ hội-nghị để tuyển cử Hồi-hồi giáo-hoàng. Ai nấy đồng thanh cử Abdul Medjd lên ngôi. Vậy việc tuyển cử đã thành công.

Thị giá quốc-trái : 3 %. 59.30. — 4 %. 1918, 62,65. — 5 %. 1915 1916. 7 5.85 — 5 %. 1920 87.60. — 6 %. 1920 91.35.

Tin Trung-hoa

Ngày 6 Novembre 1922

Tin Lý-hậu-Cơ

Các thương đàm ở Hạ-môn cư-tuyệt Lý-hậu-Cơ. Tại Hạ-môn đã thiết-lập tư-lệnh bộ.

Tin Hứa sùng-Trí

Hứa-sùng-Trí ở Phúc-châu chỉnh-bị quân-thực, tỉnh trọng rất mạng-lực, sắp có quân-sự hành-động.

Tin Ngô bội-Phu

Ngô-bội-Phu thấy việc Phúc-kiến ngày cấp, quân Thường-đức-Thịnh lại nhân quân phí vấn-đề, không thể khai-hoạt được, phải điện cho Tài-chính bộ trù vật quân-phí.

Hải-quân trung-lập

Hải-quân ở Phúc-kiến quyết-định cử giữ cái thái-độ trung-lập.

Công-đảng yêu-cầu

Bọn thợ làm mỏ ở Đường sơn lộ yêu cầu 6 điều-kiện. Ngô-bội-Phu bảo là có phiến-động, điện cho Thọ-Côn và Vương-thừa-Mâu đừng về-trang giảm-thị.

Ý-kiến Ngô-bội-Phu

Tôn-đạo-Lâm thuật ý-kiến Ngô-bội-Phu : các viên bãi-tất phải để giao quốc-hội, trung-cấu đồng ý.

Kinh-Tuy thiết-lộ

Việc bao công tại đường Kinh-Tuy thiết-lộ định vay Hà-lan ngân-hàng một nghìn vạn.

Việc danh-dự

Dương-vĩnh-Thái và Vương-gia-Tương kiện Thông tấn-xã và báo-quán, cho là làm vẫn-nhục cái danh-dự của mình.

Tài-chính-bộ

Tài chính-bộ treo một số 10 vạn bạc để làm khai-hoạt-phí cho quan Thường đức-Thịnh.

Ngày 7 Novembre 1922

Việc Phúc-châu

Quân-bộ ở Phúc-châu tiếp được điện-tín của quan Tư-lệnh ở Hạ-môn là Tang-tri-Bình rằng : hiện đã thực-phục được Hạ-môn rồi, quân Coa-toán-Trung đến phải lột khí-giới, tạng đã tạm nhận cước độ-nhị-quân-trưởng. Hạ-môn được yên-tĩnh.

Việc bàu Tổng thống

Lưu tử-Lan tuyên bố tiến-trình ủng hộ phán-không trong trong chính-phủ, và ủng-lập Tôn Trung-sơn công Đoàn-kỳ-Thụy làm chánh phó tổng-thống.

Toàn-thành hoan-nghênh

Tôn đại-đồng-thống đại biểu là Uông-triện-Minh, tham-nghị-viện nghị trưởng là Lâm-Sâm, Nội-vụ-bộ trưởng là Ca-Chính, Tham-mưu-bộ trưởng là Tưởng-giới-Thạch, hàng không-cục-trưởng là Chu-trác-Vân đến Phúc-kiến, toàn-thành đều kéo cờ hoan-nghênh.

Tin Trương-tác-Lâm

Trương-tác-Lâm được cho giao-thông ngân-hàng đổi lại số tá-khoản 400 vạn.

VĂN UYỂN

Nhớ bạn chợ Dầu (Phủ lưu)

Ai về tận đất chợ Dầu chơi,
Nhắn hỏi rằng ai có nhớ ai ?
Phú-thọ vừa rồi còn hợp mặt,
Tứ-sơn phút đã cách xa khơi,
Trời đông lạnh lẽo tin hồng vắng,
Gió bắc ri rào lá bách rơi.
Nếu phải ba-sinh còn gặp gỡ,
Xin ai sớm liệu chớ quên lời.

HÁT NÓI (Hát à-đào)

Tặng bạn

Bạn tương-tri trên đời đâu tá ?
Nợ chung tình kể giã với người vay ;
Bẽn nước non ai khéo đặt bày ?
Cho kẻ ấy người đây thêm quyến,
[luyến...]
Đò sang sông cũng đi một chuyến.
Nghĩa tương-phùng xin nguyện mãi
[xe sau...]
Cuộc giao-tình còn vắng vẻ gì ai
[thân
Duyên hội-ngộ cảnh Bích-câu ai khéo
[vẽ]...
Tranh vũ-trụ máy rắn điểm vẻ,
Người phong-lưu mà mấy kẻ tài-hoa...
Xa trông bốn bể một nhà.....
Lẽ-đương-nhiên Đặng-trần-Phất

Cải-chính. — Mục Văn-uyển ngày 19... trong bài « Cười chúng hoài cảnh » của tôi có mắt câu thứ tư rằng « Bạn Giác mong chờ mấy khách chơi ? » nay xin thêm vào cho đúng.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Dư luận Nam-kỳ

Làm sao chỉ dặng tiếng khen

Điều khen là điều qui trọng ai cũng vui mừng, điều chê là điều xấu xa ai không buồn bã. Lẽ thay cho nhân-tình : hay sự chê mà không hay làm phải, hay muốn khen mà không chịu làm nên, thì có khác nào muốn ăn trái mà không muốn trồng cây, rất lạ làng thay ! rất quái gở thay ! Muốn dặng người khen cũng không phải khó, tại làm càng chẳng, tại ráng công không có mà thôi. Hễ làm phải thì người khen, làm quấy thì người chê, trong bốn hạng người là nghèo hèn giàu sang đều có chỗ khen chê cả. Giả như : nghèo mà ngay không vậy, nghèo mà thiệt không tham, nghèo mà sạch sẽ không bẩy bẩy, nghèo mà siêng năng không biếng nhác ; nghèo mà có học hành không dốt nát, nghèo mà thạo sự lý chẳng quê mùa, nghèo mà biết đạo-đức lễ-nghi, nghèo mà bắt thạo công thương, kỹ nghệ, tuy là nghèo thiệt, mà ai lại chẳng khen. Hèn mà biết bổn phận, hèn mà chẳng hèn đời, hèn mà chẳng nói lớn, hèn mà không lác xược, hèn mà không nhơ nhớp, hèn mà chẳng gian tham, hèn mà chẳng vô vơ, hèn mà không dua nịnh, hèn mà không lường gạt, hèn mà chẳng bợn nhơ, tuy thiệt là hèn mà ai không kính ngợi. Giàu mà có nhân có đức, giàu không làm thất lễ với người, giàu hay giúp kẻ thất thời, giàu biết cứu cô khổ, giàu biết cần quốc tế, giàu biết lánh tiểu-nhân, giàu biết nuôi hiền, giàu biết dưỡng-lão ; giàu chẳng hay chơi lãng phí, đề cần làm điều nhân nghĩa, tác dân nghèo, khi nước tàng, giúp giùm cho xã-hội mỗ mang. Hoặc kết đoàn du-lịch viễn phương, nghe đặng rộng, thấy đặng xa, bầu truyền hà cái tư-tưởng cao thượng, trở kiến thức tân kỳ cho quê hương còi giống, giàu mà như thế ai ai không khen. Sang là có lước có quyền, mà biết thương dân có lòng liêm chánh, giúp nước ra tài kinh tế, trị dân hết dạ vỗ về, khiến dân bỏ vạy theo ngay, lo chăm chỉ học hành dứng biếng nhác. Kính già cả mà thương còi cúc, rãn hàng hăng mà đỡ kẻ quê mùa, ai tội lớn thì làm cho vừa vừa mà vừa vừa thì làm cho vô tội, cao sang như vậy ai lại chẳng khen. Giàu như vậy là đẽ phước, thửa cho chúng, sang như vậy là dặng thơm lây cho nhau, nghèo như vậy là đặng tiếng tốt cho quê hương, hèn như vậy khỏi mang nhơ cho chẳng loại. Dù nghèo hèn thì có giàu sang giúp đỡ, may dặng no lòng ấm cật mới trao đạo-đức lễ-nghi, biết luật nước mà giữ, biết đạo nhà mà làm, thì mới khỏi lỏ mỏ trong đám sống say chết ngủ. Hễ biết lỗm cỗm rồi biết lắm đấm, biết lắm đấm hễ biết đi mau, nếu biết đi mau thì cứ nhằm ngay mà tới, thì ai lại thua ai, cũng lần cũng khen cũng đành cũng xé, quốc-dân đều vậy ai lại chẳng khen.

Giàu sang đặng kẻ nghèo hèn cảm phục, khiến đông theo đông, khiến tây theo tây, muốn tả qua tả, muốn hữu qua hữu sẵn có quyền kêu nhóm lại hạt tra ra, mướn xay lúa gạo chuyên chở bán buôn, khiến mở rạng qua xứm nhau cày cấy. Làm như vậy giàu thì giàu nữa, sang càng sang thêm, mà dân nghèo hèn có chỗ dựa nương, giàu sang lợi mà nghèo hèn cũng có lợi, hễ có lợi thì khỏi lo thiên thốn hết thiên-thốn mới đặng lìm no, đặng lìm no mới dư ngày giờ mà ăn học ; có ăn học mới có khôn ngoan mới biết đàng lợi hại, biết lợi hại mới dám cạnh-tranh, có biết cạnh-tranh mới hưởng đặng quyền lợi, mới biết ơn nước nợ nhà, có biết ơn nước nợ nhà mới ra công báo bổ, dân để trong nhà ở trong nước, nếu không biết đền ơn trả nợ sao cho phải mặt nam-nhi, dân tới buổi nào có khác chi con lạc nhà, gà lạc mẹ, mạnh ai nấy bợ chải, miễn cho qua bữa thì thôi, phạm luật pháp cũng không dè, trái luân thường cũng chưa biết. Có kẻ dám trách cha sao dở, thua người là lớp nghiệp để cho con, có người trách nước sao thâm nghiêm cấm ngặt mà thuế xâu rất nặng. Có phải những lời trách vậy là lỗi lắm chăng ? Hễ ai sanh đẻ mình nuôi mình khôn lớn ấy đó là nợ nhà, ai mà dạy dỗ mình gìn giữ nữ mang cho mình lỷ là ơn nước. Nếu mình phải thì cha mình thương xót, mình quấy thì phải dạy phải răn, mình phải thì nước ban thưởng iyêu vì, mình quấy thì nước phải nghiêm trừng sửa phạt.

Ví dụ như lửa với nước, mọi người trong đời ai khỏi nhờ lửa nước, lửa nấu nướng ăn, lửa làm cho sáng sủa, làm cho ấm áp, làm đặng khô khăn, nhờ thì nhờ mà mình biết giữ gìn, nếu lơ đễnh thì nó trở ra sự hại. Nước uống cho đỡ khát, nước rửa giặt cho sạch đỡ, nước chữa mình đi, nước nuôi mình sống nếu bỏ bông đề sa xuống nước thì nước lại giết mình. Nhà-nước cũng vậy, nuôi mình dạy mình, lo lắng bao bọc cho mình, bỏ thiếu thuế cũng thâu, có tội cũng trị như nước với lửa đó vậy.

Phàm nhân dân có biết chánh sách của nhà-nước mới biết cám nhà-nước biết tánh hạnh của dân mới thương, mà nước biết thương dân, dân biết cám nước thì việc khai hóa dễ như trở bàn tay, đàng tấn bộ mau như tên bắn.

(C. L. B.) Nguyễn-thế-Ngọc

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 19 Novembre này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 7 f. 20 và 7 f. 80 kể từ ngày 20 Novembre.

Quan Toàn-quyền về Saigon — Chiều thứ bảy vừa rồi, lúc bản báo đã lên khuôn in rồi mới được tin rằng quan Toàn-quyền Baudoin đổi lại cuộc hành - trình cứa ngài về Saigon, cho nên không đăng kịp là sáng ngày thứ năm này thì ngài sẽ ở Hanoi đi chuyến xe-lửa riêng vào Chợ-ganh ở Ninh - bình chung với quan Thống sứ Mongaillot và quan *docteur* Le Roy des Barres. Sáng hôm ấy, các quan xơi cơm tại Chợ-ganh Thăm dân điền xong, thì quan Thống-sứ trở về Hanoi, còn quan Toàn-quyền và quan *docteur* Le Roy des Barres lại đi xe lửa riêng vô Nghệ để sáng hôm sau lên ô tô đi Huế rồi vô Tourane mà đáp tàu *Orénoque* chạy Saigon.

Quan *docteur* Le Roy des Barres khi ở Xiêm về thì sẽ đi thanh tra cả miền Ai-lao, chừng cuối tháng sau ngài mới về đến Hanoi.

Chiều hôm nay bắc-quân lại tiếp được tờ lai cảo của phủ Toàn-quyền như sau này ;

Quan quyền Toàn-quyền cùng với quan hầu là Duy Thierry, đến ngày 23 này hồi 8 giờ sẽ đi xe-lửa riêng vào chợ Gành thăm đồn điền, có quan Docteur Le Roy des Barres nghênh-tiếp. Buổi chiều ngài lại đi, để đến đêm có thể nghỉ lại Hà tĩnh được

Sáng hôm sau quan Toàn-quyền sẽ đi Huế. Sau khi yết-kiến Hoàng-thượng thì sáng 25 ngài sẽ vô Tourane để đáp tàu *Orénoque* về Saigon.

Quan Khâm-sứ Pasquier ở Huế cũng vô Saigon với quan Baudoin để đón quan Toàn-quyền Maurice Long.

Baudoin phu-nhân nay đã mạnh mẽ rồi, nhưng đến ngày 30 này mới đi Haiphong đáp tàu *Armand Béhic*.

Quan phó Toàn-quyền thì xuống Haiphong đáp tàu *Orénoque* ngày 24 vô thẳng Saigon.

Ngày tàu « Paul Lecat » tới bến Saigon. — Tàu *Paul Lecat* có quan Toàn-quyền Maurice Long đi, ở Marseille chạy ngày 5 Novembre, chừng đến ngày 1er Décembre nầy thì tới Saigon, trừ ra có điều gì không biết trước thì không kể.

Hội đồng chính-phủ. — Hội đồng chính-phủ kỳ thường trực đã họp sáng hôm nay 20 Novembre hồi 9 giờ tại phủ Toàn-quyền, có quan quyền Toàn-quyền Baudoin chủ tọa. Chương trình các việc xét nhiều lắm, hãy tạm kể qua mấy việc sau nầy :

Duyệt y các tờ dự thảo nghị-định của quan Thống-sứ Bắc-kỳ về việc :

A) Buôn đồng tạn.

B) Việc lập thuế ở các hạt lị Bắc-ninh, Đáp cầu và Thị-cầu.

C) Việc định thuế xe ngựa, xe hơi dùng để vận tải hành khách trong tỉnh Hà đông.

D) Việc chia hạt lị Ninh-bình làm ba miền.

Việc xét tờ dự thảo nghị định của quan Thống-sứ Bắc-kỳ về khoản tiền lương điền. Cả thảy những 42 vấn đề, để kỳ sau bản-quán sẽ kể nốt những vấn đề quan-trọng nhất.

Hội-chợ Hanoi — Hội-đồng Hội-chợ nhắc lại rằng trước đã định đến ngày chồng một tháng chạp tây thì khai Hội-chợ, nay lại hoãn đến ngày chủ-nhật những mười tháng chạp thì mới khai.

Vậy thì từ mồng một cho đến mồng mười tháng chạp tây, các chủ thuê gian bán hàng mới phải nộp một nửa tiền thuê nữa để lấy thẻ khóa và nhận gian của mình ở phòng giấy Hội-chợ (tức là ở phòng Thương-mại Hanoi), chứ không phải từ 20 cho đến 30 tháng một tây, như trước đã định.

Trận-vong Kỳ-niệm-dài. — Hồi 9 giờ sáng hôm nay, hội-đồng coi việc lập Trận-vong kỳ-niệm đài đã họp tại phòng hội-đồng tỏa Đốc-lý. Quan Đốc-lý Mourroux chủ tọa. Có những viên chức sau nầy dự hội :

MM. Eschinard, quan cai-trị tại phủ Toàn-quyền ; Manau, quan cai-trị tại phủ Thống-sứ ; Abor, quan cố-vấn tại tòa Án Hà-nội ; Lacolonge, chánh sở Kiến-trúc ; De Feyssal, hội-trưởng hội Cựu-chiến-binh ; quan tư Gibaul ; Allemand, đại-biểu phòng Thương-mại Hanoi ; hai quan Thủy-quân Hoàng-trọng Phu và Lê-trung-Ngọc, các đại-biểu của các báo-quán là MM. De Massiac, Mazet, Bélabay-Tin, Đỗ-Thận, Nguyễn-v-Luận.

Hội-đồng nghe M. Lecolonge đọc bản tờ trình của tiểu-ban mà trong kỳ hội-nghị trước hội-đồng đã đặt ra đề thương lượng với hai nhà làm ra cái kiểu Trận-vong kỷ-niệm-đài. Cứ như bản tờ trình ấy, thì hai nhà Kiến trúc làm ra cái kiểu trước định giá là 800.000 quan, nay ưng hạ xuống làm 700.000 quan. Tiểu ban lại có soạn một bản-đồ về việc lấp đất đầm voi và xây đắp các vệ phụ theo kỳ niệm-đài. Công việc ấy tính ra tốn mất 35 000 p.

Số 35 000 p. về việc lấp đất và xây đắp ấy sẽ trích vào các sổ chi-tiêu công tư.

Còn như việc thuê đúc Kỷ-niệm đài, thì hội-đồng định đặt một cuộc đánh số để lấy tiền. Cuộc đánh số ấy định là 200.000 p. Hội-đồng đã cử một tiểu-ban đề ấn định thể-lệ cuộc cánh số, song nay cũng có thể nói trước rằng trong số 200,000 p, ấy thì hội-đồng sẽ lấy 80 000 p. để giả các vé trúng số, giá mỗi vé độ một đồng, mà tỏ ro nhất thì độ một vạn hay một vạn rưỡi.

Hồi 10 giờ 30 thì hội-đồng giải tán.

BÁN : Xe ô-tô hiệu *« Dodge »* còn tốt lắm, đèn điện và bấm điện chạy được xe, không phải quay, bầu hút nước sáng (carburateur) hiệu Zénith, tốn ít nước sắng, bánh xe kiểu tây đủ bộ ; nhiều đồ thay đổi chửa chạy. Xe này chủ nhân vẫn tự lau chùi và cầm máy lấy.

Thể thì mượt đáp rất tốt. Định giá 2.000 $ 00. Hỏi M. Duchesne, 3, Rue Jean-Dupuis, Haiphong. 3356

Thử tàu trượt tại hồ Hoàn-kiếm. — Sáng hôm qua, M. Aviat là chủ hãng ô-tô ở Hanoi có đem thử hai chiếc tàu trượt (hydroglisseur) kiểu Farman tại hồ Hoàn-kiếm. Nhiều người được tin lấy đặng trong báo *Trang-Bắc - Tân-Văn* từ thứ bảy cho nên trước giờ thử đã đến coi đông lắm.

Hai hôm trước, tàu trượt lấy đi thử thử ở trên hồ Tây, cả những phi-hành gia Xiêm-la cũng xuống thử, lấy làm khoái-trí lắm.

Tàu trượt là gì ? Tại làm sao lại gọi là tàu trượt ? Là vì nó chỉ trượt ở mặt nước chứ không ngập xuống dưới nước như các tàu các thuyền khác. Ấy thế chạy nhanh cũng chỉ vì thế, là nó không bị nước ngăn trở, cứ tuồn tuột mà chạy trên mặt nước như là trượt vậy.

Nó lại có một cái lợi nữa là đã trượt trên mặt nước thì dù trong nước có có mọc cũng chạy được mà tàu chạy không sinh ra sóng gợn như là các tàu khác. Lối chạy cũng theo như lối các máy tự động xe hơi hay là tàu bay. Các tàu trượt lớn thì thường chạy mau được đến sáu bảy mươi kilomètres trong một giờ, còn tàu trượt kiểu Farman này thì chạy thường được 20 đến 25 kilomètres

Các phi-hành gia Xiêm-la. — Các phi-hành gia Xiêm-la còn ở lại Hanoi, chừng đến cuối tháng sau mới trở về Bangkok.

Tòa án cai-trị. — Tòa án cai-trị đến ngày mồng 6 Décembre 1922 sẽ họp tại tòa Thượng-thẩm Hanoi.

Người Nam làm quan tòa Tây. — Trong số báo ngày thứ bảy, ở nước Âu-châu điện tin có đăng rằng MM. Bâurens và Dodmdri được thăng chức cố vấn tại tòa Thượng-thẩm. Hỏi ra thì điện-báo *Havas* chép sai chứ không phải là Dodmdri mà chính là M. Đỗ-hữu-Trí là lãnh-lang cụ cố Tổng-đốc Đỗ-hữu-Phương ở Chợ-lớn và bảo-độ bà lớn Thiều Hà-đông bây giờ.

BÁN

1° Giường, bàn, tủ, ghế, bát, đĩa.
2° Xe độc-mã bánh cao-su với giây cương.
3° Xe đạp Peugeot.

Hỏi quan ba Le Guéré, phố Đồn-thủy, Hanoi. 3355

Tục Tái-sinh-duyên. — Mới mấy hôm trước đây, đăng bết bộ « *Tái-sinh-duyên* », dịch-giả đã dịch đến bộ « *Thấy vàng tối mắt* », nhưng nhiều ngài viết thư tỏ ý muốn xem nốt bộ « *Tục Tái-sinh-duyên* » cho trọn đầu đuôi câu chuyện. Bộ này của *Hương-diệp* phu-nhân là một nhà nữ-sĩ khéo xưa soạn ra. Soạn theo lối dân-tự, nay dịch thành văn suôi thì là một việc hơi khó, tuy vậy bản-quán cũng xin chiều lòng các ngài mà cưỡng-bách dịch-giả phải dịch tiếp theo bộ ấy, bắt đầu đăng ngay từ kỳ báo ngày mai, còn bộ « *Thấy vàng tối mắt* » kia thì dịch-giả sau sẽ dịch nốt mà in thành sách để biếu riêng các độc-giả.

Thành-phố tạu ô-tô cho quan Đốc-lý. — Nghe đâu thành-phố đã định tạu cho quan Đốc-lý Hanoi một cái ô-tô trích vào công-quĩ thành-phố, vì đã hơn mười năm nay cái lệ ấy bãi đi, quan đầu thành-phố chỉ có xe ngựa mà thôi.

Tòa án Trùng-trị — Sáng hôm nay tòa án Trùng-trị xử những việc sau nầy :

Một việc xảy ra trong ngày thí xe-hoa. — Hôm 11 Novembre 1922 lúc đương thì xe-hoa ở trước vườn hoa Paul Bert có đông người vừa Tây vừa Ta đứng ở vệ đường xem, một người Cảnh-sát là Vũ-đức-Giai đẹp đường cầm roi quất phải một bà đầm đứng xem ở đấy. Hiện người đầm ấy có giấy quan thầy-thuốc chứng thực rằng có thương tích. Tòa phạt tên Vũ-đức-Giai 2 tháng tù.

Việc ích-hữu-thu-xã. — Việc hội Ích-hữu-thư-xã kiện M. Ng-mạnh-Bổng để lấy tiền bồi thường thì tòa bác đi vì xét ra M. Nghiêm-Vịnh không có quyền thay hội mà đứng kiện. Còn việc M. Trần-quang-Huy kiện M. Ng-mạnh-Bổng về việc giấy mà của hội ấy thì tòa hoãn đến ngày thứ tư 29 Novembre 1922 mới xét.

Hành hung. — Một người đàn bà tên là Ng-thị-Cả vào nhà một người đòi ba bảo nợ. Bấy giờ tên Trần-đức-Hương đương cùng với mấy người nữa đánh bạc, thấy thị Cả nói to tiếng liền sinh sự cải nhau và đánh bị thương. Tòa phạt tên Trần đức-Hương 5 tiền 10 ngày tù.

Đất trần ở nơi có bệnh dịch lại. — Nguyên có một làng có đất trần bì mà nhà nước đã cấm không được đất trần bì đi đâu cả. Một hôm tên Hoàng-v-Phó làm công cho một người tên là Lê-v-Dưỡng đết một con trần ở làng ấy đem đi nơi khác. Đương đi đi đường thì có người bắt được. Tòa phạt tên Hoàng-v-Phó ấy 100 quan và 6 ngày tù mà tiền phạt thì người chủ phải chịu trách-nhiệm.

Án cắp. — Tên Trần-gia-Thu đã can án phải đuổi đi biệt xứ. Một hôm tên ấy về quanh quẩn ở chợ Đồng xuân. Người mật-thám tên là Phúc bắt được đem giải về sở. Khi đi đường tên ấy khai với người mật-thám ấy rằng nó có biết tên Bằng-v-Lư tức Nhu ẩn cắp một bọn đồ quần áo đem bán cho tên Ng-thị-Khuê. Đến lúc đến khám nhà Thị-Khuê thì thấy bọn quần áo ấy thật. Hỏi thì Thị-Khuê khai rằng tên Lư bán, thị ấy có mua để cho đẩy tớ dùng. Song bỏi tên Lư ghi vắn chối không chịu thú gì cả. Tòa phạt tên Thu 8 tháng tù, tên Lư 2 tháng tù và tên Thị-Khuê 8 ngày tù.

Lời cám ơn. — Chúng tôi có lời cảm ơn các quan, các ông, các bà đã có lòng gửi đồ phúng, hoặc gửi giấy chia buồn cùng đi đưa đám p'u-quán tôi là :

M. LÊ-VĂN-TRANG

hồm 19 Novembre vừa rồi.

Trong khi bối rối có điều gì sơ suất, xin các quan, các ông, các bà miễn chấp đi cho.

Vị vong nhân :
Đồng gia quyến đẳng cẩn phó.

Quan lại ái-hữu hội. — Bản-quán nhận được tờ sau nầy nhờ đăng báo :

Biên bản kỳ đại hội-đồng ngày 29 Octobre 1922 họp tại hội Khai-trí tiến-đức.

Hôm ấy các quan Tổng-đốc, Tuần-phủ, Án-sát, Thương-tá, tại chức và hồi-hưu, cùng các quan phủ, huyện, châu, hậu-bổ, hiền-giáo, thông-phán và các thừa-phái ở các tỉnh, có mặt đến dự hội-đồng gần 200 người.

Đúng 8 giờ sáng, quan Hội trưởng Phạm-văn-Thụ khai hội-đồng. Đọc một bài diễn văn rất là cảm động, đọc xong cả hội-đồng đều vỗ tay. Bài ấy đại ý là khuyên các bực hội-viên nên lấy ba chữ Thành, Thận, Cần làm phận-sự, bài ấy đã đăng vào các báo quốc-văn rồi. Tiếp đến quan phó Hội-trưởng Lê-trung-Ngọc đọc các công việc tòa trị sự đã làm trong ba tháng nay, từ lúc lập hội cũng số thu chi. Ngài lại đọc các điều hội-đồng trị sự tạm thời giao nhờ ngài nghĩ để thi hành ba mục-đinh của hội, và cái tờ thỉnh cầu của quan huyện, Hải-an, đọc xong bộc-đồng đều vỗ tay.

Rồi đến lượt ông thơ-ký Hoàng-hữu-Đôn đọc các điều thỉnh cầu của ông, cũng các lời thỉnh cầu của các quan lại khác gửi về.

Quan phó Hội-trưởng đọc các điều ngài nghĩ cho đạt được mục-đích thứ nhất là mở rộng tình liên lạc và qui ích cho danh dự và nghĩa-vụ thì nên đặt cách thưởng, lệ như *Médaille*

(Xem trang thứ ba, cột thứ hai).

108

TRUYỆN

MƯỜI NĂM VỀ SAU

(*Dix ans plus tard*)

tức là truyện

(Ba-la-gia-luân Tử-tước)

Soạn-giả : ALEXANDRE DUMAS
Dịch-giả : PHAN-BỘI-CHÂU

— Vậy chứ giáo-chủ lại kịch bệnh hay sao thế ?

Nhà vua đưa cái cuốn giấy cho Thái-hậu mà rằng :

— Xin Mẫu-hoàng ngự khán.

Ý giả nhà vua nghĩ rằng không gì bằng đưa cho Thái-hậu xem thì hẳn là Thái-hậu phải cho rằng ngờ đâu lại có cái sự lạ như thế.

An-na Thái-hậu cầm lấy xem, càng thấy xem bao nhiêu lại càng vui mừng đỗ đơm đóm mắt ra, bấy nhiêu, Thái-hậu cũng đã cố ý che đạy mà không được, làm cho Phúc-kế cũng đề mắt nhìn.

Thái-hậu nói :

— Ồ ! Một bản tặng sản thư làm phải phép.

Phúc-kế lấy lại :

— Một bức tặng-sản thư ?

Nhà vua trả lời riêng với Phúc-kế rằng :

— Phải, phải, giáo chủ sắp từ trần, nên bao nhiêu gia sản đem tặng cả cho trẫm đấy.

Thái-hậu reo lên rằng :

— Bốn mươi triệu ! à ! Con ơi. Đó là một cái gương tốt của giáo-chủ đấy ; thế mới vỡ ra những cái tin đồn nhảm đồn nhí xưa nay, ky cóp nay một đồng mai một đồng mấy cũng được bốn mươi triệu, mà nhất dán đem đổ tuột cả vào trong công-khố của Hoàng-gia. Thế mới là một bực trung-thần, một kẻ ngoan-đạo.

Phúc-kế bấy giờ đã truốn được mấy bước, và nín thít không nói gì cả.

Thiếu đề nhìn Phúc-kế rồi lại đưa cái cuộn giấy cho Phúc-kế xem :

Quan Hộ-bộ ngài chỉ đưa cái cấp mắt kiểm điểm cẩn ngài vào trong cuốn giấy ấy chừng một giây đồng-hồ mà thôi, rồi cái đầu mà tâu rằng :

— Muôn tâu Bệ-hạ, phải, cái tặng-sản-thư đây. Ngu-thần đã thấy rồi.

An-na Thái hậu nói :

— Phải trả lời đi, con ạ. Phải trả lời tức khắc đi.

— Thưa Mẫu-hậu. Trả lời thế nào được ?

— Đến thăm giáo-chủ là ý trả lời đấy.

Nhà vua rằng :

— Nhưng mà con vừa biết giáo-chủ mới được một giờ mà.

— Thế thì viết thơ vậy.

Nhà vua ra ý ngần ngại đáp ;

— Viết thơ !

An-na Thái hậu lại nói :

— Sao kết, con ạ. Ta thiết tưởng, một người vừa cho ai một cái quà như thế, hẳn là có quyền được chờ người đến tạ ơn một cách sốt sắng mấn mà.

Rồi Thái-hậu lại quay lại hỏi Phúc-kế rằng :

— Ý kiến nhà ngươi không phải vậy tay sao, hỡi Phúc-kế ?

Phúc-kế ra chiều tử tế với nhà vua bèn đáp lại rằng :

— Bẩm vâng, cái quà ấy cũng bổ công, tâu Thái-hậu.

Thái-hậu nâu nỉ rằng :

— Vậy thì nhận đi và cám ơn đi.

Vua Lô-y thập-tứ hỏi :

— Phúc-kế, Khanh tính sao ?

— Bệ-hạ muốn biết cái chỗ ý của hạ-thần phải không ?

— Phải.

— Tâu Bệ-hạ, Bệ-hạ cám ơn đi . .

An-na Thái-hậu rằng :

— À !

Phúc kế nói tiếp rằng :

Nhà vua nhìn Bệ-hạ đứng nhận Thái-hậu hỏi :

— Làm sao thế ?

Phúc-kế đáp :

— Muôn tâu Lệnh-bà Chính Lệnh-bà đã phán chuyện như vậy. Vì chưng các bậc quân-vương không nên hay là không có thể nhận những đồ lễ của thần dân.

Trong hai cái dự-luận trong phân nhau lý, nhà-vua chỉ đứng lặng ngắt, không biết nói ra làm sao.

An-na Thái hậu nói :

— Nhưng mà những bốn mươi triệu !

Giọng nói của Thái-hậu cũng chẳng khác nào như sau này bà Hoàng-hậu Marie-Antoinette khốn nạn kia thường nói : « Các ngươi bảo ta những ngẫn lý kia à ! »

Phúc-kế vừa cười vừa nói :

— Ngu-thần đã biết, bốn mươi triệu là một món tối đẩy. Một món như thế thì dẫu đến cái thiên-lương của các bậc đế-vương cũng có thể cám-dỗ được.

Thái-hậu nói :

— Nhưng mà, chẳng những nhà-ngươi không nên xui Bệ-hạ đừng nhận cái quà lấy, mà nhà ngươi lại phải khẩn thiết Bệ-hạ nhận bốn mươi triệu ấy thì Bệ-hạ làm gián được đấy. Cái chức-trách nhà-ngươi phải vậy kia mà.

— Quả có như vậy. Tâu Lệnh-bà. Bởi chưng bốn mươi triệu ấy là một cái sản-nghiệp to ; nên chi ngu-thần mới tâu cùng Thánh-thượng rằng : « Muôn tâu Thánh-thượng. Nếu một bậc quân-vương nhận của kẻ thần-tử sản con ngựa giá hai vạn lạng, mà còn là không phải phép thay. Thế thì đi mang ân một kẻ thần-tử khác mới có sản-nghiệp, mà cái kẻ thần-tử ấy lại chẳng như còn đang phân-vân chưa biết kén chọn những thứ nguyên-liệu gì để kiến trúc cái sản-nghiệp ấy, như vậy há chẳng tổn-thương cho cái thể diện quân vương hay sao ? »

An-na Thái-hậu rằng :

— Bây giờ không phải là lúc nhà-ngươi giảng bài luân-lý cho ta mà. Nhà-ngươi đã làm cho vua thiệt mất bốn mươi triệu đó, thì nhà-ngươi kiếm dân ra mà đền đi thì kiếm.

Phúc kế cứ vái mà thưa rằng :

— Thánh-hoàng muốn lúc nào xin cũng có.

Thái-hậu nói :

— Phải. Lại nộp vào đây chứ gì !

Phúc-kế đáp :

— Ồ ! Xưa nay không tiền bẩn thỉu. Bốn mươi cái triệu này không phải là tiền mồ-hôi nước-mắt của dân hay sao ? Về lại, Bệ-hạ đã hỏi đến cái ý-kiến của ngu-thần, vậy ngu-thần xin tâu bày để Bệ-hạ rõ : Phỏng ngu-thần mà phò tá Thánh-minh thì cũng đến vậy mà thôi.

Thái-hậu nói :

— Chấp chi những cái điều nói đi nói lại. Con cứ nhận đi. Con ạ.

Phúc kế rằng :

— Muôn tâu Bệ-hạ, Xin Bệ-hạ chớ nhận. Một đằng quan vương, bề còn sống ngày nào, thì chỉ bằng ư cái lương-tâm của mình, chỉ xét ở cái chí-hướng của mình mà thôi. Chí ư lúc chết, thì đã có những kẻ hậu-sinh nó khen cũng mặc, nó chê cũng đành.

Vua Lô y cái cháo Thái-hậu một cách rất lễ phép mà rằng :

— Bẩm tạ Mẫu-hoàng.

Rồi lại gió tay hiệt quản Hộ bộ một cách rất trang-nhã mà rằng :

— Bẩm tạ Hiền-khanh.

Thái-hậu hỏi :

— Con có nhận hay không ?

Thiếu-đế nhìn Phúc-kế mà đáp rằng :

— Để con xin nghĩ đã.

(*Còn nữa*).

ĐỒNG-HỒ
đeo tay kiểu vuông
BỌC VÀNG
BẢO HÀNH 10 NĂM
Máy chạy tốt nhất, bọng
Mặt và kim có chất dạ quang
Giá..... 8 $ 50
BÁN TẠI HIỆU :
A. PERROUD (Nhà xanh)
39, Phố Paul Bert. — HANOI
2009

PHÒNG - THĂM - BỆNH
CỦA QUAN
Y-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET
Thường khu độ nửa đêm Bắc đầu hội-tinh.
Nguyên chuyên về ngoại-khoa tại bệnh viện Tunis, Fez, Rabat, Casablanca Port-Said (Ai cập, Hué
Ngoại khoa, hộ-sinh, chữa mắt và các thứ bệnh lậu, bệnh giang mai
Phòng thêm bệnh tại HƯƠNG GIA-LONG, 32.
KHÁM BỆNH : Giá 3 đồng một lần.
3018.

Hỏi kẻ phải đau

Hãy hỏi các người Nam Việt phải đau nặng, phải nghỉ lành, phải đau khi quản mới đã chữa thuốc không phải dường, hoặc là đã không chữa nhất nào cả, nay hỏi nhau người phải đau khi quản đã kinh niên, hoặc phải đau ở phổi ; nay hỏi các người phải những lao, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phải, trước kia tôi đã bảo là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tử nhược tôn. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau nay không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thà nào các người có hiểu không ? Nam có bệnh mà không chữa đi, thì trong 50 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con để nói được, thì cái sinh con cái yếu ớt, gầy mòn thôi.

Bởi người Nam Việt, nên người không muốn giống Nam Việt bao nhiêu đi, nếu các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì chữa bệnh đi mới được.

Vậy cứ viết thư cho hiệu Bác-sĩ MONTÈS số 61 *Paul-Bert Hanoi* mà hỏi sau một lọ BRONCHOSERUM giá là 3 hào. Sáng và chiều trước khi ăn cơm, thì uống một thìa xúp, uống một lọ, thì t. ấy khỏe mạnh và hết đau.

BRONCHOSERUM
Một lọ. . . . 0 $ 90

Vin Tonique Tonkinois
Rượu tonique vừa bổ lại vừa ngon, rất có tích cho dân hà ở cả.

DẦU CÁ MỚI ĐẾN
Thật tươi, thật tốt. Dầu cá có nhiều thứ, thứ hung-hung (*blonde*) và thứ mài nâu (*brune*).
Thứ hung-hung (blonde) mới thực là thứ tốt, mà thứ hung-hung (blonde) ấy chính là thứ Dầu cá của hiệu *Montès* bán, quý-khách nên nhận kỹ kẻo lầm.

Thuốc chữa bệnh hen rất thần hiệu
(SIROP N)
Một chai. . . . 1 $ 60

Thuốc viên bổ huyết Pilules Pinck »
Một lọ. . . . . 4 f. 45
Đổ 6 $ 65 đến 8 $ 70
Sáu lọ. . . . . 24 f. 50
Đổ 3 $ 60 đến 3 $ 70

Thuốc nước bổ huyết
« LE PEPTO KOLA ROBIN »

LE SIROP D'HÉMOGLORINE MONTÈS
Thuốc (mau bổ bổ huyết
Mỗi chai phần tư lít. 1 $ 00
Một lít. 3 50

MORRHUOL CHAPOTEAUT
Simple et créosoté. Dầu cá viên hạng bổ tỳ và bán chữa bệnh lao

CACHETS ANTIGRIPPE
Trị bệnh sốt dịch : như bệnh grippe bệnh cúm, về mùa này thường hay hại người nhất là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài ngày thì chết.
Ai có người phải bệnh ấy nên đến bán-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vớ số người ai cũng biết tiếng.
Giá bán mỗi viên một hào
Cách dùng : cách 3 giờ đồng-hồ uống một viên rồi uống nước rất nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Để càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng-vọ mồ hôi thì uống rồi nhiều nước nóng rồi ở người cho nóng đều thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.
Bào-chế MONTÈS, 54. phố Paul-Bert, Hanoi

vàng, bạc, hoặc bằng cấp, hoặc hoành biển, các thứ đều có ba hạng, để tưởng lệ các hội-viên làm được nhiều sự công-ích, xin hội-đồng chọn một cách

Cho đạt mục-đích thứ hai là giúp đỡ thế lực và tiền tài cho gia quyến hội viên khi quá cố mà có thình cầu đến hội, thì nghĩ rằng người hội-viên nào phải sự oan ức, mà xin hội giúp đỡ thì quản trị hội-đồng sẽ hết lòng lo liệu giúp đỡ được phần nào trong phần ấy. Đến như gia-quyến hội viên quá cố mà nghèo cùng lắm, xin hội giúp đỡ thì sẽ quyên trong hội, mà giúp đỡ. Lại khi hội-viên quá cố thì có phúng viếng.

Đến như mục-đích thứ ba là bảo tồn quyền lợi thời không có nhỡ nói hết được, xin lấy lòng trông cậy hội-đồng quản trị lo liệu thế nào cho ngạch quan lại không phải thiệt thòi.

Đọc mỗi đoạn xong thời hội-đồng bàn, rồi mới đoạn khác.

Việc tưởng lệ thì quan Tuần phủ Hưng-yên, và quan Thương-tá Hà-đông đều lấy một ý kiến cao thượng mà trí luận rằng người đã có lòng công ích thì không phải vì có tưởng lệ mới làm việc công-ích để cầu tiếng khen. Vậy không nên tưởng lệ. Lời bàn luận phân vân mãi không kết định được, phải bỏ phiếu kín để xem số người ưng thuận nhiều hay ít mà quyết định. Lúc mở phiếu thì có 115 phiếu ưng thuận việc tưởng lệ, 24 phiếu không thuận mà thôi, còn thời phiếu trắng, cho nên hội-đồng trị-sự đã định cách tưởng-lệ như sau này :

Làm một quyển sách để kỷ công (livre d'or) và một cái bằng khen.

Còn việc quyên tiền giúp đỡ, phúng viếng, vân vân, thì hội đồng đều ưng thuận cả. Các việc lẽ thời nhờ quan phó Hội-trưởng sẽ thảo điều-lệ riêng để hội-đồng quản-trị bàn kỹ lại mà thi hành.

Quan Tuần-phủ Hưng-yên và ông Thư ký có bàn nên thêm năm Hội-viên trị sự nữa cho các hàng quan lại, hạng nào cũng có người thay mặt trong tòa trị-sự, việc lẽ đại hội-đồng ưng thuận cả, nhưng đến lúc bàn thì các quan-lại thêm tên ấy không được đã phiền.

Xét kỹ ra thì hội-đồng quản trị hội quan-lại không cần phải có đề các bậc hội-viên làm gì, xét lúc bàn đã thì biết, khi nhiệt thành thì muốn cho bực nào cũng có, cho được gọi là công bình, mà lúc nghỉ kỹ lại thì không có ích, nên các bực hội viên thêm tên ấy đều kém phiếu lắm. Vậy việc này xin thôi, cho khỏi xin sửa lại điều lệ.

Bỏ phiếu bàn xong thì đã đến 12 giờ trưa, thì ông Thư-ký giao hòm phiếu cất vào tủ, mà hội-đồng tạm nghỉ. Đến 3 giờ chiều thì lại họp lại, đem hòm phiếu ra kiểm phiếu. thì quan Tuần Hoàng-trọng-Phu được bàu làm Hội-trưởng. Các quan được bàu vào hội-đồng quản-trị đã đăng vào nhật báo rồi. Nhân quan Hội-trưởng lần việc thì giao quyền quan phó Hội-trưởng Lê-trung Ngọc thu nhận các thư từ công làm các việc hội, nhưng mà mỗi tháng phải một hai lần trình bàn với quan Hội-trưởng trước khi thi hành

Đến 6 giờ thì hội-đồng giải tán và quan Hội-trưởng nói vài ba tuần sau xế họp hội-đồng trị-sự để bàn các việc hội-viên thỉnh cầu và xét cái mẫu bằng cấp tưởng lệ.

Thay quan chánh Hội-trưởng :
Quan phó Hội-trưởng hộ,
Lê-trung-Ngọc.

Cần một người Surveillant biết nói và biết viết chữ Pháp để trông nom trẻ con.

Hỏi tại M. Janvier, Chánh đốc trang Bảo có tây lại ở phố Delorme, cạnh nhà Đấu-xảo cũ đường hàng-cỏ.
3353

Bán một cái auto « Mobilette » thật tốt, giá 6.000 francs. Xin lại xem tại garage Aviat, Hanoi.
3351

Xe ngựa dụng vào cày, hai người bị thương. — Hồi thứ sáu trước hồi 7 giờ, bà André là vợ quan phó viện-phòng phủ Toàn-quyền cùng với một bà đầm nữa ngồi xe song cui đi chơi ở đường bờ sông. Không hay vì làm sao mà xe đụng phải một gốc cây, hai bà ngồi xe bị xô về phía trước và cả mặt vào cái toong sắt ở sau lưng người đánh xe. Bà André bị thương nặng ở mặt và nhiều là ở răng, còn bà kia thì bị thương nhẹ ở mũi mà thôi.

Ngạch thú-y. — M. Đoàn-khắc-Lộ, thày thuốc thú-y hạng năm ở Bắi-dương lấy đổi đi Đông-triều.

Thầy thuốc ta tại Pháp. — Trong số các viên-chức công sự cả sở Đông-Pháp ở Marseille xuống tàu *Aurigny* sang bên này ngày 11 Novembre vừa rồi thì có M. Ng xuân Mai là Y-khoa tiến sĩ thầy thuốc tại Pháp cũng trở về.

Tiền trả cho các làng cung lương thực cho linh. — Quan Thống-sứ đã ký ngân-phiếu giao cho quan Công sứ Bắc-giang 404 đồng để trả tiền cho các làng đã cấp lương thực cho binh-linh trong khi đẹp bọn tù sòng ở Chợ-chu.

Cuộc lạc quyên Âu-trí-viên. — *Làng Khúc-thủy huyện Thanh - oai (Hà-đông)*

MM. Đặng - nguyên - Quang 50 p ; Đặng-trọng-Huy 50 p ; Đặng-du-Nghi 3 p ; Đào-thành-Tiến 3 p ; Đặng-đức Hoành 3 p ; Đặng-đức-Vỹ 3 p ; Đào-văn-Đồng 1 p ; Ng-hữu-Nghĩa 1 p ; Đặng-đình-Ban 1 p ; Đặng-đức-Xương 1 p ; Lưu-nguyên-Cát 1 p ; Ng-quang-Đạt 1 p ; Đào-v-Mộc 1 p ; Đào-v-Vinh 1 p ; Đặng-v-Khang 1 p : Đào cự Hải 1 p ; Đặng đức Cu 1 p ; Đào-tri-Khoát 1 p ; Đặng-đình-Tiến, Đặng-văn-Cậu, Đào-thiện-Ngôn (mỗi người 5 hào : 1 p. 50). Cộng 125 p.00

Làng Hữu-tri huyện Thanh-oai (Hà-đông)

MM. Ng-công Khuyến 2 p ; Ng-đức-Đỉnh 0 p. 50 ; Ng-vi Hàm 0 p. 50 ; Lê-đình-Thìn và Ng-đức-Hợp (mỗi người 0 p.30 : 0 p.60), Cộng 3 p. 60.

M. Tổ Minh và các viên chức công-sự tại Đông pháp Ngân-hàng (Haiphong) 6 p. 70

Một đứa kẻ trộm táo gan lạ thường. — Cân chuyện đã hơi cũ, nhưng vì cái tính độc sắc của nó thì trong mùa đỉ mấc trộm này cũng nên nhắc lại để bà con biết mà phòng bị.

Đêm hôm mồng tám vừa rồi, vào lúc ba giờ sáng, có một thằng trộm vào được nhà số 29 phố Gia-ngư lấy được một cái áo xuyến thâm, khi ra đến cửa mặc vào mình, rồi đứng ngẫm-nghĩa mãi xem có vừa không. Ở trước cửa nhà ấy có một người Ấn-độ làm việc ở sở Điện-bào, là M. Byron lúc bấy giờ đương dạy ở trên gác, trông thấy cái bộ nó đi sinh nghi, cho nên cứ dình xem sao. Độ mấy phút đồng hồ nữa, thằng trộm lại trở lại, đẩy cửa vào trong nhà, nhưng chỉ mặc một cái áo cánh thôi, mà đưa không đội khăn. M. Byron vội-vàng đánh thức hai người đầy-tớ, để bắt thằng ăn trộm. Lúc ông ấy và hai người đầy-tớ ở trong nhà ra, thì đã thấy thằng kẻ trộm đang cầm cái khăn đang ngẫm nghía rồi. Nhưng gan liền thật, là thằng trộm nó thấy 3 người sang bắt thì nó lại vào trong nhà mà chực đóng cửa lại. Người Ấn-độ hỏi thì nó trả lời rằng nó là chủ nhà, ông liền kéo nó ra ngoài, rồi bai bên vật lộn mãi. Nó khỏe thật, ba người mà không nắm được nó, đến lúc chủ nhà thức dậy thì nó đã chạy được rồi. Lúc bấy giờ có một người ở bên hiệu làm bánh tây tên là Mắt-Tây cầm một cái gậy chạy ra, đuổi theo đánh được nó một cái, vì nó lực lưỡng quá, không nắm được tay nó, cho nên người ấy phải nắm lấy áo nó. Thằng trộm liền cởi áo mà chạy thoát được. May cho người mất trộm lắm, vì thấy không có M. Byron hôm ấy, thì trong nhà còn mất nhiều. Người Ấn-độ với người bàn bánh Tây đuổi bắt nó thật là có lòng tốt, đáng khen. chẳng bù với mấy nhà hàng phố lúc bấy giờ cũng thức mà cứ bằng chân như vại, giương mắt mà cười.

L. Đ. T. lai cảo

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Chiến-hạm « Altair ». Chiếc chiến-hạm *Altair* đã tới Haiphong chiều hôm kia, đậu tại bến Sáu-kho. Chúa tàu là M. Evillard đã đến chào quan Đốc-lý sáng thứ bảy hồi 10 giờ.

Buổi chiều, quan Đốc-lý có xuống tàu đáp lễ. Ngày thứ hai thì chúa tàu *Altair* lên Hanoi chào quan Toàn-quyền Baudoin. Tàu còn ở đây cho đến ngày thứ tư rồi đi tuần vũng Hạ-long trong mấy bữa, cuối tuần lễ sau lại trở về đây rồi mới đi hẳn.

Tàu Nga của người Khách kéo cờ Pháp. — Chiều thứ năm vừa rồi, có một chiếc tàu Nga là chiếc *Georgie* kéo cờ Pháp mà một người Khách là Ky-Cheong nhận là tàu của mình. Chính-phủ hiện đã điện sang tòa Lãnh-sự Pháp ở Hương-cảng để hỏi về việc ấy.

Khách chở hàng lậu. — Sáng thứ năm vừa rồi, sở Thương-chính khám một chiếc thuyền cá của Khách ở Cát-bà về, bắt được 32 hộp phấm và 2 hộp thau chữ lậu thuế, cân được ngót 30 cân. Những người Khách ở thuyền lấy đều bị bắt cả, các bao hàng lậu cũng phải tịch hết. Ngày thứ sáu mới rồi các chủ đã chịu nộp tiền phạt 4 700 đồng.

BẮC-NINH

Diễn-thuyết. — Hội V. N. Th. N. có nhờ đăng mấy dòng nguyên văn sau này :

Có lời kính cáo rằng : Quan Đại-lý Paul Monet sẽ diễn-thuyết với công-chúng về Hội Việt-Nam Thanh-niên ở nhà hát Annam tỉnh Bắc-ninh, hôm chủ-nhật 26 Novembre này, lúc đúng 9 giờ rưỡi buổi sáng.

Xe lửa trượt bánh. — Ngày 14 vừa rồi một chuyến xe-lửa bị trượt bánh xe ra ngoài đường sắt ở khoảng Gia-lâm vào cân Sông-cái. Không thiệt hại gì đến người cả.

PHỦ-TỪ SƠN

Cất đám ông Hường Trang. — Sáng hôm qua, hồi 10 giờ đã cất đám ông Hường Trang, thường hạng phán sự các tòa Sứ về hưu, tại qui-xã làng Đình-bảng rất là trọng thể.

Đám nhằm vào ngày chủ-nhật, cho nên những bà con quan thuộc ở Hanoi sang đưa đông lắm. Các quan trong hạt Bắc-ninh và các bà con về đưa rất đông.

PHỦ-LẠNG-THƯƠNG

Diễn-thuyết. — Hội V. N. Th. N. có nhờ đăng mấy dòng nguyên văn như sau này :

Quan Đại-úy Paul Monet là sáng lập và Chánh-đốc hội Việt - Nam Thanh-niên sẽ diễn-thuyết để công chúng biết mục đích hội ấy, ở Phủ-lạng-thương hôm chủ-nhật 26 Novembre này, lúc đúng 3 giờ một khắc buổi chiều. Diễn đàn sẽ đặt tại nhà trường linh tré con (Ecole des Enfants de Troupe).

NAM-ĐỊNH

Linh-tập làm om xòm. — Độ này mấy chú linh-tập ở đường Francis Garnier hay làm om xòm lắm. Có một người đội Tây ra đẹp thì lại không cự lại, phải một viên đá ném tin cánh tay. Nhưng ông đội lý hất được hai tên đem về trại.

(Xem trang thứ tư)

Bán đất công ở Hà-nội

Ngày thứ năm 30 Novembre 1922, đúng 9 giờ sáng, ở Tòa Đốc-lý Hanoi sẽ bán đấu-giá 22 lô đất để làm nhà ở ; dất ấy ở tại Hà-nội, khu trong thành (nguyên trước là của công-ty Thổ-trạch). — Đất giá bán là một đồng (1 p.) một thước vuông. Cho giả làm năm năm không phải chịu lãi. Trong hạn 18 tháng phải làm nhà ở, có lẽ khi các nhà làm xong rồi thì sẽ thi mà các nhà nào làm đẹp sẽ được thưởng.

Số điều-lệ đã đăng nguyên-bản trong Quan-báo Đông-Pháp, số ngày thứ tư 8 Novembre 1922.

Ai muốn xem số điều-lệ ấy cùng các bản-đồ đất bán này thì lại các nơi này mà xem :

1° Sở Văn-tự, ở phố Hàng Trống, số 59, Hà-nội.

2° Phòng Công-sản ở phố Balny, số 9, Hà-nội.

3° Ở Tòa Đốc-lý Hà-nội, phòng Thư-ký

Các nhà mua điện nên biết

Công-ty Điện-khí Đông-pháp có lời để các nhà mua điện biết rằng dùng các cơ-khí tiêu thụ nhiều điện thì hay xảy ra những sự hại cho các máy đông-hồ (compteur). Vậy nên máy đông-hồ sức yếu, thì khi dùng các cơ-khí tiêu nhiều điện, phải báo cho công-ty Điện-khí biết, để công-ty đổi đông-hồ mới được, vì đông hồ xảy ra hư hỏng phải chữa, thì nhà mua điện phải chịu tiền.

Công-ty lại nhắc lại để các nhà mua điện ở Hà-nội biết rằng luồng điện 250 volts thì không dùng cơ-khí tiêu thụ hơn 6 ampères (1.500 Watts) được. Muốn dùng các cơ-khí ấy thì phải lấy điện 500 volts (Hà-nội).

Có điều gì không rõ, thì đến hỏi lại nhà Máy. Giây nói số 66 và 333.

BÁN ĐỒ VẠN BẢO

Những đồ cầm ở Vạn-bảo thành phố Hanoi, trong vòng tháng chạp tây 1921 mà không chuộc hay là không đổi vé, thì sẽ bán đấu giá ngày thứ ba, mồng 5 tháng chạp tây 1922, (*27 tháng mười ta*) 8 giờ sáng.

Tiền giấy bút mà người mua phải trả, ngoại giá mua, là bốn phân (4/0).

Cái sổ những đồ bán rồi thì trong tháng sau khi đã bán, ai muốn đến xem cũng được.

Quan Chủ Vạn-bảo :
DE GAILLANDE
1945

Đố ai không phải xem mục này ?

Không phải dám đố, chỉ xin các ngài nhớ cho rằng hiệu Khương-sơn, số 29, phố hàng Đào, Hanoi có bán tạp-hóa và dệt các thứ màn rộng khổ, các thứ vải và khăn mặt v. v. Lại có xưởng dệt ở làng Khương-trung Hà-đông. Mới các ngài chiếu-cố. Chủ-nhân là M. Phạm-đình-Điểm sẽ xin hoan-nghênh một cách rất là trân-trọng.
2098

祥和裕
YU-WO-TSEONG
58, Rue des Cantonnais, 58
Hanoi (Tonkin)
TÉLÉPHONE N° 266

Bản-hiệu từ sau khi đăng báo đến nay được các quí-khách chiếu cố đã nhiều, lấy làm cảm tạ lắm lắm. Có nhiều các quí-khách tiết thu hồi lại hiệu có hàng lỗi thông. Vậy xin lại nhắc để các bạn biết : Bản-hiệu chỉ bán toàn sơn thôi, không cần bán-hiệu tự chế tự đổi ra các thứ gấm, vóc, nhiễu, lụa các thượng hải, tím ngân đoạn, nhiều thứ, lụa lơ soan, áo the, xuyến lĩnh, hàng bongon v. v. Những hàng nay bản-hiệu chọn thứ tốt thật tốt, công các rất tinh vi. Còn hàng Bắc kỳ bản hiệu cũng có hàng rất nhiều để các thứ xuyến, lĩnh, tươi, thắng, quế, v. v. Quí-khách có dùng đến đề bản tại thì xin cứ viết thư cho bản-hiệu sẽ gửi rất cẩn thận và nhanh chóng, hàng thật tốt, giá rẻ.
Gửi hàng bảo contre remboursement.
Nay tân cáo

Quan Đốc-tờ Bicoman
Y-khoa Tiến-sĩ
Chuyên trị về các thứ bệnh :
Hệ sinh, chứng bệnh đàn-bà, càng con-gái, các chứng sài trẻ con Bệnh đau mắt, bệnh giang-mai và bệnh ngoài da, càng nhiều các thứ bệnh khác, vân vân..
Phòng khám bệnh ở gần cuối phố Gia-long, số nhà 33. Bắt đầu từ 1 giờ đến 6 giờ chiều. Ông nói số 314.
2047

BẠCH-THÁI-TONG
SỞ VẬN TẢI
80, Bd Carreau (Phố NAM)
(ở gần La-ga Hanoi)
TÉLÉPHONE 312
Dọn nhà — xe đồ đạc — xe hàng hóa ở trong thành-phố và đi về khắp cả các nơi bằng xe ngựa.
Rất nhanh và cẩn thận
GIÁ RẤT RẺ 2091

XIN XEM CHO KỸ
Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch chữa bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ mà làm ra không đổi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ nay đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ :
« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đăng-bố ba chuồng mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »
Nếu kỹ kính,
ED. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert, Hanoi.

CÁC CUỘC ĐI XEM
然 SẮN-NHIÊN 祭
Tối thứ hai :
HƯƠNG-SƠN PHẬT TÍCH
(Hồi II)
Sự-tích đức chúa Ba đã là hay mà nhà diễn kịch lại khéo tả điểm thêm vào, thì chắc được vừa lòng tiệt-qui.
Tối thứ ba :
HIỆP-KHÁCH TRẢ HỒN
Vũ-sinh tự nguyện làm cỗ dâu giả để báo thù cho Trần-công là một người không quen biết. Thế mới thực anh-hùng tiếng đã gọi rằng, giữa đường đầu thấy bất bằng nào tha !
Tối thứ tư :
CỦA THIÊN TRẢ ĐỊA
Anh Thiên nhờ anh Địa mà được phong lưu phú quí, sau vì Thiên ở ra lòng giàu đổi bạn, cho nên phúc Thiên trời lại đem đãi phúc Địa.
Tối thứ năm :
TẠP KỊCH
Bản-hội đang soạn lấy mấy tích thực hay để hợp diễn hầu các ngài về buổi thứ năm này.

CINÉMA PALACE
(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)
Tuần lễ từ thứ tư 15 đến thứ ba 21 Novembre 1922
Ba buổi ban ngày thứ năm sẽ chủ nhật chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30
CHƯƠNG-TRÌNH
THỜI-SỰ « ÉCLAIR »
« CON PHƯỢNG MÀI CON »
Bài thứ X
Nghỉ
MỘT KẺ ÁC
Bi-hài-kịch chia làm 6 đoạn
Chớp nốt bài thứ 4, 5, 6
CHÀNG FATTY BỊ NÀU BẾP THUÊ
Buồn cười vỡ bụng
Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

華 PAO-VA 寶
28, Phố Hàng Bồ, Hanoi
號八廿路門張浦行內河京東
Chúng tôi có lời kính trình các quí-khách biết rằng chỉ trong cẩn thận chúng tôi là để chiếu khách, cho nên không những là làm giá thật rẻ, lại còn càng ngày càng thêm hàng lên cho đủ mọi thứ, không kể những đồ vàng bạc thường dùng, chúng tôi lại có buôn ở bên Hồng-kông và Shanghai những đồ trân châu, hổ phách, ngọc thạch, nói tóm lại là đủ các thứ thứ thức rất quí, rất tốt, rất khéo mà ngày nay ở cõi Việt-Đông đáng quen. Chúng tôi lại có bán cả mọi thứ đồ cổ Giang-tây như là lọ, bát, tứ bình, bằng sứ, vân vân.

Càng kỳ lắm vừa rồi, bản-hiệu lại mới thỉnh thêm được thầy làm thợ khéo ở bên Tàu sang, nào là thợ kim-hoàn, nào là thợ chữa các thứ đồng-hồ. — Xin các qui-khách chiếu-cố cho thời chúng tôi lấy làm cảm ơn lắm. Các ngài đến xem, chúng tôi rất vui nên nghênh tiếp một cách rất lịch-sự.
PAO-VA
Bijoutier, n° 28. Rue des Pasteurs, Hanoi

KỲ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán xin các ngài mua báo khi có việc gì viết thư đòi khi báo-quán, thì cho biết cái tên in ở trên giấy gói báo, hoặc là gửi cho bản-quán cái giấy quán ký, để cho người làm đã tìm kiếm. Kẻo các ngài thường hay ký tên vẩn vơ, hoặc thiếu quá, không sao đọc được, thành ra nhiều khi bản-quán không biết ai mà trả lời.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Ô tô đè phải người. — Cái ô-tô của M. Bạch-thái-Bưởi, lúc vừa qua khỏi cái cầu ở Cầu-Đơ, thì đụng phải một người đàn ông. M. Bưởi để người ấy lên xe đưa vào nhà thương thì quan thầy thuốc xét ra gãy mất hai bên ống chân

Quan Chánh tòa án Thái-bình là M. Cade ở Hanoi đi đêm về cũng bị ngã ô tô. Xe vừa qua khỏi cái cầu đường sang Tân-đệ thì bị đổ, mui dụng vào một cái cột dây thép. Có ba người ngồi xe, nhưng chỉ một mình « chauffeur » bị rập hai chân.

HÀ-GIANG

Ngày hội kỷ-niệm Đình chiến. — Cái quang cảnh ngày hội 11 November năm nay cũng long trọng bằng ngày lễ Đản-quốc kỷ-niệm.

Suốt từ ngày mùng 10 đến hôm 11, dân sự nao nức đi xem hội rất là náo nhiệt, các đình thự, các tư gia và ngoài đường treo cờ thắp đèn san sát, coi rất ngoạn mục. Tối hôm mùng 10 có rước đèn của sự-tử đi chung quanh tỉnh và vì tỉnh khổ đỗ hát hội ở ngoài chợ từ 6 giờ đến nửa đêm.

Sáng hôm 11 November, bừng mắt dậy, đã thấy cái phong cảnh rất nên thanh tú; giới quang mây tạnh, gió thổi hắt hiu, lại điểm thêm mấy hạt mưa bay, trên đồn kèn mừng ria rỉ, thật khiến cho ngày hội thêm êm đềm vui vẻ hội phần. Tiết trời như thế để chiều lòng người, tha hồ bà con, khăn lượt áo là, mở ba mở bảy, phất phơ dạo phố trông chẳng khác chi ngày tết đầu năm.

Đúng 8 giờ điểm binh : 2 cơ binh khố đỏ và khố xanh sắp hàng phố Badens rất uy nghi, do quan Thiếu-tá Dardenne quản đốc. Trong rạp các quan văn võ và các qui phu-nhân đứng xem, quan ta thì có quan quản đạo Trần Đại-nhân và quan châu Vị-xuyên ; khi quân lính chỉnh tề đâu đấy rồi thì quan Tư Công-sứ ra duyệt binh, đoạn ngài gắn bội tinh cho các viên chức Tây Nam như sau này :

M. Challut, đội coi đồn Bắc-mê được Quán-công bội-tinh.

M. Triệu Mộc, phó quản khố đỏ được Quán-công bội-tinh và Chiến-tuỳ bội-tinh.

Gắn bội-tinh xong, các hàng quân diễu quân lần đầu, kẻ thổi đi trước rất dịp dàng và hùng dũng.

Đến 11 giờ phát chẩn bữa. Các hàng họ sĩ quan Tây Nam cùng các tăng sự nhà nước có giấy mời bội ở hiệu Pinot dự tiệc trà mừng M. Challut được Quán công bội-tinh.

Từ 2 giờ đến 6 giờ chiều thì các trò chơi như là leo cột mỡ, đập nồi, bắt dê, kéo dây vân vân.

Tối đến từ 7 giờ đến nửa đêm, hát tuồng ở Rạp hát Đồng-lạc.

Tiệc mừng. — Trong buổi chiến-tranh kinh thiên động địa vừa rồi, biết bao nhiêu người Đồng-bang ta đã được khoe tài nhảy irí dự chút công-lao, người đã khuất, nhà - nước cũng đã dựng bia kỷ-niệm, xây đài ghi công ; người còn thì được bao hưởng bội-tinh, huân chương đẩy ngực Thật vẻ-vang thay cho nhà chiến-sĩ.

Hội Kỷ-niệm 11 Novembre vừa rồi, hàng tỉnh ta cũng được thấy M Triệu-Mộc, phó-quản khố đỏ được nhà nước thưởng cho hai thứ bội-tinh để đền công công trong khi lòng quân tại Pháp.

Nhân một lúc ông được 2 bội-tinh như thế, ông có sửa một tiệc sâm-banh tại hiệu Pinot để mừng.

Đúng 2 giờ chiều hôm đó, các quan công viên-chức đến dự tiệc đông lắm. Trong những ông đến dự tiệc thì có MM. Đỗ-v-Châm, tri-châu Vị-xuyên ; Tsen-zeu-Foh, thượng hạng phán sự : Trương-hữu-Bích, thượng hạng ký-lục hưu trí ; Ng-văn-Trấn, thượng hạng phán sự ; Ng-văn-Tấn, Phan-v-Cường, phán sự hạng nhất ; Ng-v-Các, ký lục tòa Sứ ; Đồng-phúc-Hộ, đốc học ; Ngô-Nghiễn, Hứa-văn-Mậu, giáo-học ; Toán v-Công, thư ký tòa Án ; Ng-văn-Thon, thư ký bình lương ; Đinh-nguyên-Phúc sở Y-viện ; Ng-Nhã, Trịnh-đình-Khánh, Nguyễn-lương-Kinh thư ký tòa Công-chánh. các ông thông-phán, thừa phái đình quan chấu, các hàng quản, đội khố-đỏ ; sở Y-viện : MM. Phạm-đình-Tư. phó trường Hà-giang ; Hoàng-đức-Tiên, thư ký Pháo-thủ.

Khi các viên-chức vào vị thì M Triệu-Mộc đứng dậy nâng cốc nói mấy câu cảm ơn các ngài đã có lòng thịnh tình đến chứng quả cho ông và nói qua tình hình khi ông còn tùng-sự Qui-châu. Đoạn, ông Ng-v-Tấn, phán sự có thay mặt anh em nói lại mấy nhời ông Mộc. Nói xong pháo đốt liên thanh, sen lẫn tiếng chạm cốc tiếng hoan hô chúc tụng, vui vẻ kể sao cho xiết. Các viên chức chuyện hỏi lâu rồi giải tán.

Lại kể đến chiều hôm 11 sang cả ngày 12, M. Mộc có sửa tiệc tại nhà thiết các hàng binh sĩ hai cơ, tiếng pháo vang lừng, người mang lễ mừng, kẻ đến chúc tụng, nhộn nhịp vui vẻ, là sao cho xiết.

Vậy có nhời mừng ông được bước vinh quang.

L Th-H -d-T.

TUYÊN-QUANG

Ô-tô *rơi* xuống sông. — Ngày 15 vừa rồi, cái xe ô tô chở thư lúc qua bến đò Phà-đoan thì bị rơi xuống nước chưa biết bao giờ trục được xe lên.

Việc Nam-kỳ

SAIGON

Một cái xe-hơri bị lửa cháy. — Hôm chúa nhựt trước, lúc 7 giờ tối, những phái-viên Lang-sa ở trước dinh Đốc-lý thành-phố và thiên-hạ theo đường Charner lấy làm kinh không mà thấy một ngọn lửa phát lên trước nhà chứa xe Bainier.

Ấy là cái xe số 2155 đang chạy.

Việc rủi nầy cớ bởi lỗi của một người Annam ở hãng xe ấy, coi sang dầu sáng đã đầy binh chứa rồi mà không khóa lại, nên sáng mới trẻ trẻ cũng xe. Chắc là lỗi xịt hơi bị nóng quá mới bắt dầu cháy như vậy.

Khi mới phát thì người ta hết sức lo chữa lửa, song nơi hãng Bainier không có đồ tải lửa cũng không có cát, nên ông phải bỏ tay đứng đó mà coi lửa cháy rụi cái xe ô-tô của ông.

Móc-túi — Lúc nầy, tại ga xe-lửa Saigon Lai-thiêu, có một bọn đàn bà móc túi, thường giã chước như kẻ bộ hiền, mua giấy từ Saigon đi Cầu-ông-lãnh, rồi Cầu-ông-lãnh lại Saigon, 2, 3 chuyến xe thì đi một lần, hoặc đi luôn cũng có. Hại nhứt là lúc mới lên xe, xuống xe, vì người lên kẻ xuống chen lấn giựt giảng đàng gặp với buổn, nên lữ gian giảo nầy ngửa khi lấy, hai đứa chen qua, xô lại cái người nào, coi giàn bợ thở, mà nó muốn cướp của ấy, xô như vậy, là có ý cho một đứa trong bọn nó đứng kế đó móc; thường thường những người bộ-hiền ngồi sẵn, cũng thấy chán-chường; ngặt không ai gánh vác sự của thiên-hạ làm gì! Vì sự thật ngày giờ chúng có.

Ôi! Thương hại thay! Cho mấy ông giả bà già, với một bọn đàn bà hành-khách chưa từng đi, chưa từng gặp, mắc phải lữ gian-ác nầy cướp của, rồi ra, kẻ khóc người than. Tội nghiệp thôi cho đồng bào ta, thấy như thế mà nỡn mặt lấp mặt ngơ! Đành để mối tệ càng ngày càng lộng. Tục thường nói : việc người thì sáng việc mình thì quáng, chớ chi kẻ no thấy kẻ chỉ giùm cho người bằng bờ kia ; ấy là sự quản gian nầy lắm ; bằng không sự thì cứ la đưa, đâu có cảnh sát đó, làm sao không bớt mối tệ nầy! Ước ao sở Mật-thám chăm nom giùm, có lẽ trong mấy ngày sẽ bắt được liền, ấy là một điều may mắn cho hành khách lắm đấy.

LAI-THIÊU

Thất cổ. — Tên Ng-v-Liên 39 tuổi, là con sâu rượu, mỗi khi say thường sanh ý muốn chết. Đã mấy lần say rồi và quyết thất hợng, song may nhờ người cứu kịp.

Hôm ngày 26 tháng trước, anh ta rủi hơn mọi khi, là cũng thằn men nhập rồi giục hắn thắt hợng nơi một cây cau kia. Qua đến 43 giờ sau người ta mới gặp

Xe đụng nhau. — Hôm 24 Octobre, lúc 4 giờ chiều, M. Boy là người lãnh-cất nhà cửa ngồi xe mới mua bảo sốp-pho chạy dưới nơi đường Binh-nhâm.

Khi vừa muốn qua mũi một cái xe trước, liền thấy một cái xe ngựa đàng kia chạy lại, sốp-pho M. Boy liền tính ngừng bớt đặng nọp lại sau cái xe nó đã muốn qua một độ, song không kịp, vì thắng đành xe ngựa hoảng vía nhảy dội xuống bỏ ngựa kéo chạy một mình, hóa mới đụng nhằm xe hơi M. Boy, chớ chi nó tính thì không đến nỗi như vậy.

Cái xe-hơi cũng hư hỏng, còn con ngựa bị vết nơi gió bên tả.

Xây vôi Đồng-giao lợi lắm

XIN LẠI

Mme THAM HAI

14, Phố Hàng-Cá (Đồng-xuân)

mà lấy mẫu với về tôi thử thì tự khắc các qui-khách biết rằng vôi Đồng-giao nó gấp đôi mọi thứ vôi khác.

2088

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỌP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 86

HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ *để chữa a-phiện*
SOLUTION R. HOLBÉ
2 $ 50 một chai
Theo toa thì mỗi ve *Muốn dùng thuốc nầy phải nên đem quan Bào-chế người Pháp thì mấy cô thầy mới chịu.*

Gouttes « MÉTHARSINATE »
1 $ 00 một lọ
Thuốc bổ thần kinh, máu, mỗi một không nhiễm làm việc gì : dùng thuốc nầy hay lắm !

Mấy thứ bán-hiệu hay bán :
Các thứ thuốc nước đựng lọ kín để tiêm vào da như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE
Thuốc tiêm gọi là 914, trị bịnh Giang-mai
Thuốc ao-aió SIROP PECTORAL *đặc-cả, ngọt-mát.*
Thuốc LAO chỉ người lớn dùng được thôi
Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc nặng — 2 $ 80 lọ 30 viên
thuốc thụt — 0 $ 90 một chai
Chữa các chứng lậu : chẳng kỳ mới hay cũ : nếu thuốc sachets salicylique ra thứ thuốc bicarbericide của Bác-hiệu thì chắc khỏi. Thuốc nầy đã chữa được có ít người phải bịnh lậu.
Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ
Trị những bịnh đàn bà như : Kinh nguyệt không đều, hay có khi bành kinh đau dớn mình mẩy, như đau bụng, đau eau, uống thuốc nầy đỡ nhiều sắn lấy lại mình tốt trong mình đỏ hao kém.

ĐỒ BUỘC THUỐC
có bán tại HIỆU BÀO-CHẾ MONTÈS
ĐỒ MO-SÊ
Kính-ảnh, đồ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA
và giấy-ảnh, thuốc *Citrate* và thuốc *Bromure*
Bán cuộn và bán bao kín
Bám sắt và bám kẽm
« THUỐC DÉRÉ »
6 $ 90 một chai 1/4 litre
Trị bịnh giang-mai bất kỳ mới hay cũ. Dùng thuốc nầy rất tốt nếu uống thuốc nầy cho đến ngọt. Dùng thuốc khác rồi cũng cần phải uống thuốc nầy thì mầy chắc khỏi bẩn được! Thuốc nầy rất hay, rất quí; ai chẳng tại gì đến sự sinh dục, lại bổ sức cho người có bịnh.
Muốn dùng thuốc nầy trong một tháng thì mua mua một chai lớn litre. Giá có 2 $ 00 mà thôi.

OMEGA
CÓ BÁN TẠI :
GRANDS MAGASINS RÉUNIS
Nên bỏ giá của Bản-hiệu.
2076

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES
TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN
Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy
Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu
Bản-sạn thừa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.
Phụ-quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán 444

THUỐC DRAGÉES RABUTEAU
(hiệu đầu sai)
Người bị bịnh phù và bịnh sốt rét thường hay thấy trong mình một phục mà lại rất là lâu khỏi. Khi bị bịnh thì nhiều mồ-hôi, yếu đuối đi, đánh trống ngực, ăn không ngon, ngủ không yên, đau lưng đau mình, khó thở, mệt nhọc lu thường.
Chân huyết kém hẳn đi, thế thì nên bổ ngay vào cho chân huyết những chất đã bổ đi trong khi ốm là : chất sắt, như thế mà dùng thuốc *Dragées Rabuteau* (hiệu đầu sai) thì không còn gì để khỏi hơn nữa.
Dùng thuốc ấy bổ vào đến đa giây thì tan ngay, không sợ nguy hiểm gì cả. Chỉ trong vài hôm lại thấy khỏe mạnh như thường ; những người nào bị bịnh phù thũng khỏi, yếu đuối, đau lưng, đau mình, đau đa giây, hay đánh trống ngực mà dùng thuốc nầy thì thấy khoan khoái lạ lùng. Chỉ uống độ vài lọ thuốc *Dragées Rabuteau* (hiệu đầu sai) nầy thì lại khỏe mạnh như thường.
Ở các hàng bào-chế lớn đều có bán cả.
2084

Nhà „Bán-đồ « TÂM-TÂM »
Hà-nội, ở phố hàng Trống.
Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bầu từ tám giờ sáng.

Hàng mới — Giá cực rẻ!

Bản-hiệu vừa nhận được nhiều thứ satin, faille, cachemire, kim-ngân-đoạn, đạ Mông-tự cùng nhiều thứ vác nhiều thật tốt mà bán giá cực rẻ để chiêu hàng. Vậy ngài nào muốn dùng thứ gì xin mời lại mua ngay kẻo hết hàng đẹp.
Các thứ laine may complets và parisiens, imperméable soie để may áo đi mưa, có nhiều mùi rất nhã, xin các ngài chiếu-cố cho.
Kính cáo
NAM-THỊNH, Tailleur
SOIERIES NOUVEAUTÉS
6, Rue des Cantonnais, Hanoi

Hiệu Société Française de Transports
7, Boulevard Bobillot, HANOI
Có Dạ thâm (drap noir) bán lẻ từ 4 $ 00 một thước
Chai ủ nước (bouteille isolante) hạng nào cũng sẵn
MUA BUÔN TÍNH GIÁ KHÁC
2008

số 7

Thấy vàng tối mắt

(Xã-hội tiểu-thuyết)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch thuật

Chủ-nhân nói :

— Đây tức là trà-phòng ! tôi làm ở trên tầng cao, phòng có những hơi dầu tanh khó chịu. Bây giờ ta lại quay về.

Nói xong, bấm cái đinh thì lại về chỗ cũ. *Lạc-bột* kinh-hãi mà rằng :

— Tài-tình quá ! thật chẳng khác gì phép ma !

Chủ-nhân nói :

— Vâng ! cách nầy cũng có điều khéo ! Bây giờ lại đi quay ngang.

Nói xong, lại bấm các đinh phòng ấu mà bảo rằng :

— Đến rồi đấy ! Ngài đi thẳng vào cửa, tự khắc cửa mở.

Lạc-bột theo lời thì cửa mở, bỗng thấy ra một cái phòng ấn rất cao lớn. Vừa bước chân vào khỏi thì cửa đã đóng ngay. Trên một đất thảm giải rất dầy và êm, giẫm gần ngập bàn chân. Bốn tường treo các bức danh-họa, *Lạc-bột* trỏ một bức rồi kinh-ngạc mà rằng :

— Đây là danh-bút của *Lôi phi-nhĩ* phải không ?

Chủ-nhân nói :

— Phải ! Đây là một bức vẽ đắc-ý. Hồi bấy giờ đem ra đấu giá, *Pháp* chính-phủ muốn mua, nhưng tôi cố ý tranh, về sau thành ra hơn tiền mua được.

Lạc bột lại trỏ một bức tranh nữa mà rằng :

— Đây là bức vẽ của *La-bản* nữ-sĩ, nhác trông đã biết ngay. Người khác khó lòng theo kịp !

Chủ-nhân nói :

— Hai bức tranh phía tường bên kia : một bức là di-bút của nhà danh-họa *Tây-ban-nha*, tên gọi *Nhĩ-khắc* ; một bức là di-hạt của nhà danh-họa *Hà-lan*, tên gọi *Thắc-ni*. Cái phòng nầy là để những mặc-tích của các danh-gia đời cổ, còn các danh-gia mới gần đây thì tôi đều treo ở trong phòng đánh-bi. Cả đồ-đạc đây tôi cũng lim những vật cổ-chế : nào tủ-đàn, nào ghế-ốt. Cái bàn và cái chân giường nầy đều nạm bằng ngà voi lớn. Khi tôi làm những cái nầy, không để thợ dùng. Những vật qui-trọng như thế, các nhà buôn tì có chứa sẵn, Vả khi nào thua thì cũ-cốt nầy, Trung-quốc hoàng-đế đang làm ly-cung, cần sự người sang mua, tôi trả giá đắt mà cố mua thì một bậc đại-hoàng-đế bên thiên-triều kia cũng đành chịu nhường vậy. Bây giờ qua cái cửa nầy sang phòng đánh bi, bất-tất phải theo lối cũ.

Khi vào tới nơi, chủ-nhân nói :

— Đây là những bức danh-họa mới, bấy giờ treo không hết, tôi phải vẽ vào cái giá hoa đồ nầy. Kém mất cái đẹp, nghĩ cũng đáng tiếc. Ngài xem con chim ở trên cành cây, rõ-ràng cái hình đang vừa bay vừa gáy, thật là thiên-nhiên vậy.

Lạc-bột nói :

— Mỹ thuật như thế nầy, thật là hoàn-toàn, tôi chưa từng được trông thấy bao giờ. Nhưng người nói đây là phòng đánh bi sao không thấy có bàn bi ?

Chủ-nhân nói :

— Cái ấy trông thì lắm, khi chơi xong mà cất bàn đi rồi thêm chướng lối đi, cho nên tôi để xuống dưới hầm. Ngài sẽ giẫm chân một cái thì...

Nói xong, liền lấy chân giẫm xuống đất, chỗ đất ấy bỗng nổi lên một cái bàn bi dát bằng đồi-mồi. Lại có các bàn đánh bài nữa, cũng làm một kiểu với bàn bi vậy.

Chủ-nhân nói :

— Cái nầy không đáng xem. Bây giờ mời ngài vào trong phòng bắc-vật, hoặc có cái gì đang để, mất chăng !

Chủ-nhân lại đưa *Lạc-bột* vào một cái phòng lớn, kiểu-cách rất kỳ-dị. Các đồ trân-thiết đều là những vật ít có ở trên đời. Dưới đất lát bằng ngọc-thạch, lại giải da hổ, báo. Chẳng bày giường ghế chi cả, chỉ có một cây tử-đàn.

Chủ-nhân nói :

— Tuy nầy gọi là nhà bắc-vật thì thật không xứng-đáng. chẳng qua là một chỗ chứa các đồ trân-ngoạn, mà nhiều nhất là thứ bảo-thạch. Kể hết các đồ của tôi ở đây, so với những nhà cự-phú ở trong thế-gian, thiết-tưởng cũng vị-tất đã có nhà nào hơn được vậy. Mỗi ngày tôi vẫn khóa chặt, sự đưa gian trông thấy mà mạnh tâm.

Chủ nhân lấy thìa-khóa mở một cái tủ lớn, trong tủ chia làm mấy mươi ngăn, chứa các thứ bảo-thạch ngũ-sắc, trông sáng ngời cả mắt. Chủ-nhân bốc một nắm mà đưa cho *Lạc-bột* xem, hình như bốc cát nổi vậy.

Bỗng cầm một khối hổ-phách vàng, to bằng đầu người, mà bảo *Lạc-bột* rằng !

— Cái nầy cũng đẹp, tôi tìm được ở bờ bể *Ba-la-địch*, cũng 28 bằng. Đem các khối hổ-phác trong thế gian mà so-sánh thì cái nầy to nhất.

Chủ-nhân mở luôn mấy cái tủ nữa, khiến cho *Lạc-bột* ngẩn người ra, không biết nói thế nào, chỉ tấm-tắc mà khen-ngợi rằng :

— Của-cải trong nhà nầy thật giầu địch-quốc. Đáng giá lại không đến 10 vạn bằng hay sao ?

Chủ nhân mỉa cười mà rằng :

— Ngài hỏ giá như thế thì không được sành cho lắm, Nhưng một tủ nầy, đầu 10 vạn bằng vàng không mua được. Nhà tôi đã có sẵn, ghi chép những ngày tháng và giá tiền mua các vật ấy. Đại khái mỗi tháng đều có người đi đò xét vật giá, lúc cao lúc hạ, khó nói được nhất định, nhưng cứ lấy hiện-trạng mà nói thì một thứ hột châu nầy đáng giá 4 vạn bằng lam-bảo-thạch đáng giá 5 vạn 7 ngàn bằng, bằng bảo-thạch đáng giá 4 vạn 8 ngàn bằng. Tuy vậy. tôi không thể nhờ mà kể cho hết được, nói tóm lại thì cả thảy đó 474 vạn bằng, hợp cả số lẻ thì có lẽ được 500 vạn bằng vậy.

Lạc bột kinh-ngạc mà rằng :

— Giàu quá thể !

Chủ-nhân nói :

— Khi tôi mua các vật nầy cũng là ngu một cái ý giáp người. Vì các thứ bảo-thạch nầy cần phải mài rũa, mà mài rũa thì lỗ phải nhỏ đến nhân-công. Vả các vật nầy trẻ-phí nhà giàu không có. nếu tôi không mua thì thứ của báu nầy đề không mà không mài-rũa, chưa biết bao nhiêu kẻ phải thất-nghiệp vậy. Còn như những chỗ được-chạm trổ khắc ở trong nhà nầy cũng đều ngụ ý ấy cả. Ngài nên biết cho rằng ở đời làm thân một ông nhà giàu thì cũng nên phải có cái thiên-chức của ông nhà giàu mới được. Chẩn-hưng, công-nghệ, khiến cho mọi người đều có nhiều ăn, tức là thiên-chức của tôi đó. Ngài hãy xem viên bổng-bảo-thạch rất lớn nầy, tôi mua được tự *Diên-điện*, cứ lấy lớn nhỏ mà nói thì cái nầy tức là hạng thứ 5 ở trong thế-giới nầy.

Chủ-nhân cầm viên bảo-thạch lấy lên trên bàn tay, to bằng quả lật. Xem xong, lại thẳng thỉnh bỏ vào trong tủ, hình như không để ý chi đến, rồi nói :

— Bây giờ mời ngài đến phòng hút thuốc lá nghỉ ngơi một chút. Tôi nghe người ta nói nhờ được đàng quá thì rất hại cho sự vệ-sinh.

(Còn nữa)

Certifié l'insertion

Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn

Le Gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN